

2017. március
április

Schöck Atala

Siegfried
A cigánybáró
A kalóz

Szinetár Miklós
Anna-Marie Holmes
Danyilova Galina
Strausz Kálmán

A VEZETÉS KVINTESSZENCIÁJA.

AZ ÚJ 5-ös BMW.

BMW Art&Culture

A BMW Magyarország az Opera stratégiai partnere.

BMW 520d Limousine–BMW M550i xDrive Limousine átlagfogyasztás: 4,1–9,2 g/km.
CO₂-kibocsátás: 108–209 g/km.

A vezetés élménye

TISZTELT RAJONGÓIM!

A közelmúltban értesültem arról, hogy a budapesti Opera egy egész évadot szentel majd a művészetemnek. Alig merem bevallani, de nagyon jólesett. Mindig is azt mondtam, hogy a világ tartozik ennyivel a tehetségemnek. Ha előbb tudtam volna, hogy a magyarok egész évben engem ünnepelnek majd, ide építettem volna a színházat, nem Bayreuthba.

A szeptember s vele az új évad messze még, de máris itt van a márciusi Siegfried-premier. Egyik este belopakodtam a próbára. Engem nehéz meglepni, de hogy mire képes a modern technika, az egészen fantasztikus! Hihetetlen, hogy még a 21. században is így tudom inspirálni ezeket a fiatal alkotókat! Az énekesek pedig... Sok-sok évvel ezelőtt nagyon elégedett voltam, amikor megírtam Siegfried és Brünnhilde szerelmét. Ám abban nem voltam biztos, hogy találok előadókat, akik úgy tudják megvalósítani a szövegeket, ahogyan elképzeltem. Budapesten emiatt sem kell aggódnom. Tudom, kicsit kibabráltam a zenekarral, mert elég hosszú az a négy óra, amelyet az árokban kell tölteniük, de bizony Isten úgy hal-latszik, mintha még élveznék is! Annak idején én is egy magyarra bíztam a vezénylest, a mostaniban sincs hiba!

Jó szórakozást kívánok az ifjú Siegfried kalandjaihoz!

Richard Wagner

zeneszerző, költő, esztéta, zseni

OPERA
MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ

ERKEL
SZÍNHÁZ

MAGYAR NEMZETI
BALETT

BUDAPESTI FILHARMÓNIAI TÁRSASÁG-AZ OPERA
ZENEKAR

BUDAPESTI OPERA
KÓRUS

EIFFEL
MŰHELYHÁZ

3 **TISZTELT RAJONGÓIM!**
Richard Wagner beköszöntője

6 **ELSŐ A SORBAN**
Beszélgetés Schöck Atalával

10 **ISTENI ÉS EMBERI SZÍNEK VONZÁSÁBAN**
Siegfried

14 **„TÁNCOL A MAGYAR, TÁNCOL A BÉCSI”**
A cigánybáró

17 **CSAK SEMMI HARC!**
Szinetár Miklós-interjú

20 **A LÉPÉSEKEN TÚL**
Beszélgetés Anna-Marie Holmesszal

22 **A MUNKA MEGHOZZA GYÜMÖLCSÉT**
A Solymosi Művészeti Díj kitüntetettje: Janács Evelyn

24 **A JÖVŐ ELKEZDŐDÖTT**
Balettvizsga

26 **„HARRY POTTER? MIÉRT NE?”**
OpeRajz

30 **A COMICS DERÍTI FEL AZ OPERA IDEI ÉVADKAMPÁNYÁT**
Művészet és marketing

34 **VÁLTOZÓ IDŐK**
Bérletezés 2017

36 **FÉRFIAK ÉVADA**
Rafael Rojas, Jürgen Sacher, Egils Silins, Kristian Benedikt, Ivan Magri

40 **GONDOSKODÁS A ZONGORA MÖGÜL**
Kulissza: a korrepetitorok ifjabb korosztályát kérdeztük

44 **KOTTÁBÓL KÉSZÜLNI KELL**
Kulissza: a kottatárban jártunk

46 **A TAVASZ HAT PILLANATA**
Primavera '17

48 **HŰSVÉTI ÖSSZMŰVÉSZET**
Parsifal és gasztronómia

50 **EGY NAP AZ ÉNEKSZÓÉRT**
Strausz Kálmán-interjú

53 **„EXTRÉM SPORT AZ OPERAHÁZI KONCERTMESTERSÉG”**
Danyilova Galinát kérdeztük

56 **MEGŐRZÖTT PILLANATOK**
A Magyar Kultúra Napja

58 **BORZONGÁS ÉS INTIMITÁS**
A szerelemről és más démonokról

60 **FELEJTHETETLENEK**
III. Nagy Iván Nemzetközi Balettgála

62 **EGY DÍVA DALESTJE**
Renée Fleming

64 **HANG-JÁTÉK**
Operarajongó: Ács Balázs

OPERA

A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ MAGAZINJA

FELELŐS KIADÓ:

Ókovács Szilveszter főigazgató

KIADVÁNYKONCEPCIÓ:

dr. Turkovics Monika
marketing- és kommunikációs igazgató

SZERKESZTŐ:

Filip Viktória

ARCULAT:

Mátai és Végh Kreatív Műhely

KORREKTOR:

Endreiné Szemők Ildikó

NYOMDAI ELŐKÉSZÍTÉS:

Mátai és Végh Kreatív Műhely

NYOMDA:

Keskeny és Társai 2001 Kft.

CÍMLAPFOTÓ:

Emmer László

HIRDETÉSFELVÉTEL:

hirdetes@opera.hu

Megjelenik 20 000 példányban.

ISSN 1789-4093

SZERZŐK: Braun Anna | Csepelyi Adrienn | Filip Viktória | Karczag Márton | Molnár Kinga | Oláh András | Pallós Tamás | Papp Tímea | Rick Zsófi | Szabó Z. Levente
Szemere Katalin | Ur Máté | Várhegyi András | Várkonyi Benedek | Zsiray-Rummer Zoltán

FOTÓ: Virginija Bloze | Csibi Szilvia | Emmer László | Éder Vera | Herman Péter | Kelemen József | Körtvélyesi László | Mezey Béla | Nagy Attila
Operaház archívuma | Orosz Sándor | Pályi Zsófia | Rákossy Péter

Első a sorban

Fotó: Emmer László

CARMEN | Fotó: Eder Vera

A DENEVÉR | Fotó: Nagy Attila

Valószínűleg most sokan meglepődnek: annak ellenére, hogy karrierje számos versenygyőzelemmel indult, az Opera kamara-énekesi címe Schöck Atala első díja. Az énekesnő úgy fogalmaz, jókor jött az elismerés.

Papp Tímea

A művészi pályán nyújtott teljesítmény alig mérhető egzakt módon, mégis fontos, hogy egy előadó vagy alkotó időről időre visszajelzést kapjon arról, hol tart, mit tett le az asztalra. Ez a reakció megnyilvánulhat kritikákban, újabb felkérésekben, a művészbemutatójánál várakozó rajongók számában, kitüntetésekben. Ám gyorsan oszlassunk el egy félreértést: nem a kitüntetés ténye, nem a jutalom tárgyiasult formája számít.

„Amikor 2016-ban a Liszt-díj felterjesztései zajlottak, mérhetetlenül jólesett, hogy többeknek is eszébe jutottam, ráadásul olyanoknak, akiket tisztetek, szeretek, akiknek számít a véleményem. Az, hogy végül, elsőre nem kaptam

meg, már mellékes volt.”

A kamaraénekesi címmel azonban végre manifesztaíódhatott, hogy a Pázmány Péter Katolikus Egyetem német szakán végzett művésznő nagyon is a helyén van. „Bár az egyetemi évek alatt eldől, hogy az operaénekesi pályára lépek, az ottani műhelymunka nagy hatással volt rám, és életre szóló barátságok is kötődtek. A szakdolgozatomat a *Ring* irodalmi háttéréről írtam, ami most, hogy magánszorgalomból megtanultam pár Wagner-szerepet, hatalmas előnyt jelent a nyelvet és a kulturális háttér tudást illetően is. Ez a zenei világ nem új számomra, mert szólamaít sokfelé énekeltem a világban, többek között Bayreuthban is.”

A kiváló énekesnő nagyon élvezi azt a fajta munkát, ahol „sistergés” jön létre, ahol partneri viszony alakul ki a művészek között. „Az együttműködésre képes rendezőkkel és karmesterekkel jól tudok dolgozni, a fölényes, autoriter személyiséget, a fölösleges csatározásokat nem szeretem. Kulcsot kell találnunk egymáshoz, egy alkotófolyamatban szükség van toleranciára és kompromisszumkészségre, mert minden résztvevő számára a produkció kell legyen az elsődleges. Szeretek koncentráltan a szereppel foglalkozni, próbálok fölfejtetni az okokat, eljutni a figura mélyére, így arról határozott véleményem van. Jó, ha a rendező erős elképzeléssel rendelkezik, ugyanakkor egyenlő félnek tekint. Azt hiszem, vagyok olyan szinten szakmailag, énektechnikai és színpadi értelemben is, hogy úgy létezzem egy előadásban, hogy a rendezői gondolat sem sérül, de magamat is tudom képviselni. Ilyen volt az utóbbi időben a *Székely fonó* és a *Werther is*.” A Háziasszony és Charlotte

SZEKELY FONÓ | Fotó: Nagy Attila

WERTHER | Fotó: Nagy Attila

is közel áll a szívéhez, hiszen ahogy mondja, ő a tisztaságot igyekszik képviselni, a makulátlan emberi érzelmeket, mert meggyőződése, hogy épp a már említett elemző motivációkereséssel rá lehet bukkanni arra a pillanatra, amikor a későbbi (akár negatív) tetteket megmagyarázó lelki defektus történt, így föl lehet fejteni, hogy mikor, miért és merre tart egy operai alak.

A Székely fonó Schöck Atala második Kodály-szerepe. „Örsét és a Háziasszonyt is rendkívül szeretem. Kodálytól való mindkettő, de teljesen más technikai nehézségek elé állít: az egyik magas mezzo, a másik kontraalt! A *Háry János*, bevallom, nagyon hiányzik. A Székely fonónál Kodály nem tudta kivonni magát a korszellem alól: meglepetésként hatott, milyen döbbenetesen modern, néhol egészen jazzes a hangzás. – Arról beszél, mekkora élmény volt tanulni, próbálni és énekelni a művet. – Azt

éreztem, szétszakadok, olyan gyönyörű zene, és én lehetek annak az áradó hangfolyamnak a közepén. Nagyon drámai, szívszaggató muzsika. Jó pár előadáson egyszerűen nem tudtam mit tenni, azt vettem észre, hogy folynak a könnyeim. »Telenovela music«, mondta róla a lengyel rendezőnk, mi viszont átéltük a darab egész magyarságát, székely fájdalomát. A pályám során ebben a produkcióban éreztem először azt, hogy mindegy, milyen öltözék van rajtam, nem a ruha teszi az embert.”

A februári *Háry Estélyen*, ahol 2017-ben a művészvilág képviselői és a védelmezők találkoztak, viszont nem volt mindegy. „Azt szeretem, ha egy estélyi ruha nem szokványos, ha van benne némi rafinéria, egy picit csavar, ráadásul illik a viselője életkorához is. A műsorról szólva elmondhatom, hogy Kodály-év lévén, természetesen ezen az estén a Székely fonóból énekeltem egy dalt, és legnagyobb örömömről a *Sámson és Delila Csókáriájának*

előadására is felkértek. Meglepődtem, ugyanis Delila az egyik szerepálmom. Nagyon drukkolok, hogy a francia vonal folytatódjon itt, az Operában, és esetleg gondoljanak rám...” (Nevet.)

Az estély után további előadások, egy koncertszerű *Roberto Devereux* és *Máté-passiók* következnek az énekesnő naptárjában. „Az elmúlt tizenöt évben nagyon sokat játszottam, és mostanában hiányzott a koncertezés. Szerencsére ez az évad a pódiumról is szól. Két nagy kedvencem, Mahler és Bach neve is gyakran szerepel a bejegyzéseim között. Utóbbi óriási technikai összeszedettség és koncentrációt igényel, ugyanakkor minden nehézség ellenére felemelő élmény. Az ő zenéje visszavezet a megfelelő kerékvágásba.”

SZERENCSE A KULTÚRA SZOLGÁLATÁBAN

Mindannyian hiszünk abban: a ma tehetségeiből lesznek a jövő világhírű művészei, alkotói.

Ezért vagyunk büszkék arra, hogy a Szerencsejáték Zrt. csak a tavalyi évben több milliárd forinttal támogatta a hazai kultúra fejlődését.

Köszönjük, hogy játékával Ön is hozzájárul a magyar tehetségek sikereihez!

MERT VANNAK ÜGYEK, AMIKET NEM BÍZHATUNK CSAK A SZERENCSÉRE.

Isteni és emberi színek vonzásában

Erős szímszimbolikával társított, képregényszerű hatás volt a célja Bárdosi Ibolyának, a *Ring*-ciklus jelmeztervezőjének, akivel a *Siegfried* március 19-i premierje kapcsán beszélgettünk.

Zsiray-Rummer Zoltán

○ A RAJNA KINCSE | Foto: Rákossy Péter

○ A RAJNA KINCSE | Foto: Rákossy Péter

Különleges elgondolás alapján, látványos díszletekkel és jelmezekkel állítja színpadra az Opera Richard Wagner talán legtöbbet játszott műveit, M. Tóth Géza animációsfilm-alkotó rendezésében. A 2015-ben bemutatott *A Rajna kincse*, majd *A walkür* után a *Siegfried* kosztümjeit is a neves tervező, Bárdosi Ibolya álmodta meg. Mint kiemelte, a rendezői koncepció lényege az értékvesztés, értékvesztés, ami korunkban különösen időszerű. „Úgy gondolom, sikerült egy olyan vetített és épített formavilágot találnunk, amely jól tükrözi a jelen kor dekadens örületét” – mondta.

Kérdésemre, amely szerint ezt az elképzelést miként tudta a ruhákban, kiegészítőkben megjeleníteni, így válaszolt: „Már a tervezés korai szakaszában felmerült egy olyan profán jelenet víziója, amely egy plázában játszódik és a leárazásnál tülekedő tömeget ábrázolja A Rajna kincse végén. Nyilvánvaló volt számomra, hogy a vizuális tömegkultúra, azaz a rajzfilm, a képregények, a televízió, a reklámok, a számítógép keltette virtuális tér ad fogódzót a tervezéshez, a wagneri gondolat újraértelmezéséhez. Az ötlet abból a gyakorlati tapasztalásból

fakad, hogy minden nap pixelek ezreivel találkozunk a számítógépünkön, a telefonunkon, a televízióban, a mindnyájunkat körülvevő információ-tengerben képek, piktogramok tömegét kell felfejtenünk és értelmeznünk. A jelmezek kitalálásakor ezek voltak számomra az indító gondolatok, amelyeket M. Tóth Géza és a KEDD alkotócsapat által létrehozott, vetített képanyag határozott meg leginkább. Kiindulópontom a képregényszerű, rajzfilmekhez közel álló látványvilág volt. Az erőteljes színek számomra ennek az univerzumnak az építőkövei, és a képernyőn kavargó apró képpontokat

Premier

ugyanúgy jelentik, ahogy részei az előadás fináléjában megjelenő szivárványhídnak is” – hangsúlyozta.

A láthatóan erős, egy-egy szereplőn kiemelten megjelenő tónusok kapcsán arra hívta fel a figyelmet, hogy A Rajna kincseben például az istenségek színei mindvégig jelen voltak a háttér vizuális anyagában. Wotan mindenek feletti uralmát a fehér képviselte, amely összegyűjtötte magában az összes árnyalatot, ám a jelmezén látható arany a földi javakhoz való ragaszkodást jelképezte. Wotan személyiségének átalakulása a Ring-cikluson keresztül jól mutatja korunk értékvesztett, önimádó, hataloméhes, kapzsi mivoltát. A két óriás sci-fi filmekből is ismerős, „high tech” formája arra utal, hogy a számítógépes világ ipari robotjaitként képesek ebben a miliőben eligazodni és felépíteni a Walhallát – mondja, majd hozzát teszi, hogy ez a momentum a Siegfriedben, ahol gép és alkotója eggyé válik, talán még egyértelműbb volt a nézők számára.

○ A WALKÜR | Fotó: Págyi Zsófia

És hogy miképp jött az ötlet a különös, óriási parókák

○ A RAJNA KINCSE | Fotó: Nagy Attila

alkalmazására? A jelmeztervező szerint ezek a szokatlanul nagy, már-már eltűzött hajviseletek hozzátartoznak a koncepcióhoz. A furcsa hajköltemények ugyanis fontos tényezői az operai alakoknak, akik ezáltal teljesen irreálissá válnak: természetes frizúrával nem lennének istenszerűek, megmaradnának földi mivoltukban – mutat rá az alkotó. A szímszimbolika természetesen itt is megjelenik. „Minden égi lénynek hófehér haja van, így a walküöröknek, Brünnhildének is, hiszen ők Wotan és Erda gyermekei. Sieglinde és Siegmund félig emberek, nekik már némi szürke is látható a tincseikben. Hunding és a halandók a háttértörténetekben teljesen szürkék, mint a fekete-fehér filmből kiragadott figurák” – árul el néhány részletet ezzel kapcsolatban.

A főként filmes alkotásairól ismert Bárdosi Ibolya az eddigi, teátrumokban végzett munkái során azt tapasztalta, hogy „bátrabban, nagyvonalúbban lehet kezelni a sziluetteket és a színeket a pódiumon, de nem látszanak az öltözet részletei, a finom megoldások, míg a mozgókép ezt is meg tudja mutatni. További lényeges eltérés, hogy a filmben egy ruha néha csak egyetlen jelenetnek kell, a színpadon viszont fontos szempont a tisztíthatóság, a kényelem, hogy

○ A RAJNA KINCSE | Fotó: Nagy Attila

azt gyorsan le és fel tudják venni a szereplők, illetve hogy sok előadást elviseljen. Megtanultam, hogy a nyakat, a füleket teljesen szabadon kell hagyni minden énekes ruhájánál” – mutat rá.

A jelmezek tekintetében a Ring-ciklust egyben kezelő művész elmondta azt is, hogy A Rajna kincse című darabban először megjelent szimbolika végighúzódik a tetralógia befejező zenedrámájáig, *Az istenek alkonya* című operáig. „Wotan jelmezének formája hasonló, de kissé elveszti tündöklő fehérségét, hiszen mint vándor már egyfajta jellemváltozáson van túl, nem mindenható többé: így alulról már bekoszolódott, elszíneződött az öltözete. Visszatért Fafner, aki beépült a számítógépes világba. Az ő viselete is ismerős lehetett, de azért átesett némi átalakításon. Erda, aki a megtestesült mértéktartás, azonban hasonlóan tiszta, isteni maradt, mint a ciklus első operájában. A Siegfried tervezésekor tehát már csak az eddig felépített koncepciókat kellett követnem a színek és formák vonatkozásában.” Nekünk, nézőknek sem volt más dolgunk az előző évek gyakorlatához képest: elég volt belépni Wagner és az alkotók mitikus, vetítéssel tarkított és társadalomkritikától sem mentes zenei univerzumába. ○

ORIGO

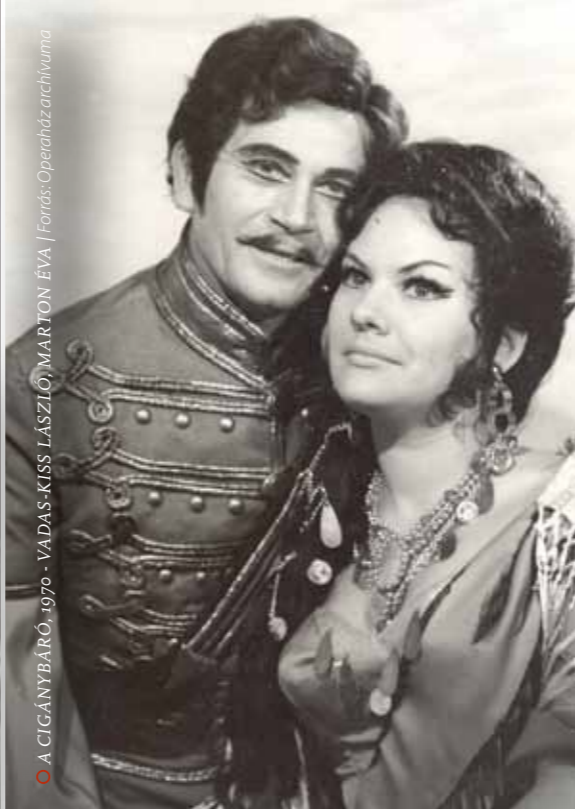

„Táncol a magyar, táncol a bécsi”

És ezzel az indokkal már fel is mentette *A cigánybáró* 1885. október 24-i, Theater an der Wien-beli premierje után a *Neue Freie Presse* újságírója Johann Strausst a „zenés kiegyezés”, a „delegációs operett” meseszövegéről.

Papp Tímea

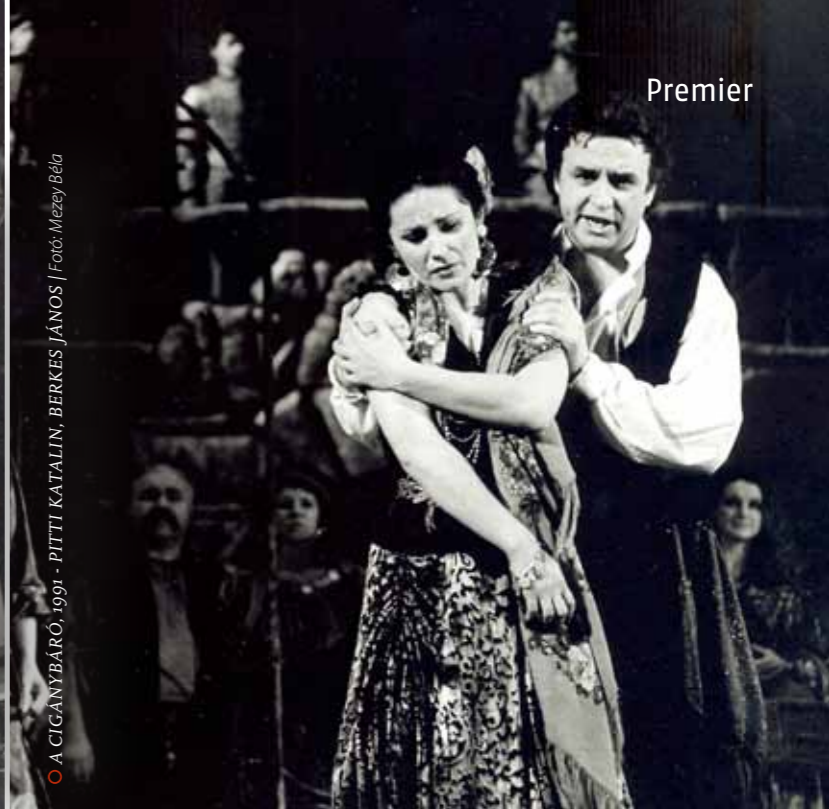
A CIGÁNYBÁRÓ, 1991 - MELIS GYÖRGY, KÉRTESI INGRID, GÉMES KATALIN | Fotó: Mezey Béla

A CIGÁNYBÁRÓ, 1970 - VADAS-KISS LÁSZLÓ, MARTON ÉVA | Forrás: Operaház archívuma

A CIGÁNYBÁRÓ, 1970 - BORDÁS GYÖRGY | Forrás: Operaház archívuma

A CIGÁNYBÁRÓ, 1991 - PITTI KATALIN, BERKES JÁNOS | Fotó: Mezey Béla

1883. január 21-én jelent meg a *Székelly Nemzet* című lapban Jókai Mór *Saffi* című novellájának első része. Az 1742-ben, a Bánságban zajló történet nagypolitikai háttéréül a Habsburgok oldalára átálló és Mária Teréziát védő magyarok története szolgál. A kiegyezéspárti Jókai természetesen ezt a munkáját ajánlotta ifj. Johann Strauss figyelmébe, amikor a komponista Pestre utazott, hogy személyesen vezényelje a *Furcsa háború* 1883. február 3-i bemutatóját. Állítólag a találkón az író először a homlokát ráncolta, amint az operett szót kiejtette a magyaros témát kereső valcerkirály, majd néhány hét múlva elküldte a maga írt szövegkönyvet. A csomagot a fenti eszmecsere létrejöttében tevékeny szerepet játszó Adèle Strauss így köszönte meg: „Kéziratát figyelemmel áttanulmányoztuk, és férjem megbízott azzal, hogy közöljem Önnel: az Ön poétikus alakjai zenei ihletre lelkesíthetik, de kéri Önt, hogy az operáról Schnitzer barátunkkal, aki épp Pesten van, értekezzen.” A zeneszerző egyrészt

érezte a küldeményben a kraftot, de nem volt teljesen elégedett, így felkérte régi barátját, Schnitzer Ignácot – vagy Ignaz Schnitzert, ki hogy hívta a Bécsben élő, Petőfi-, Csiky- és Szigligeti-fordítóként is nevet szerzett zurnaliztát –, hogy vegye gondozásba az alapanyagot, másrészt viszont sokáig dilemma előtt állt, hogy opera vagy operett legyen-e *A cigánybáró*.

Ahhoz, hogy a műfaji kérdés eldőljön, szinte elég volt egyetlen indok, mégpedig Alexander Girardi személye. A híres és kasszasikert hozó, kiváló komikus a korabeli Bécs egyik legnépszerűbb figurája volt (Strauss mellett). Zsupánként, e széles komédiázó kedvnek tág játékerter biztosító szerepben az „est hőségé” vált, ahogyan az ő jóvoltából a földesúrrá lett disznókereskedő magyar akcentusa ellenére izig-véig bécsi karakter lett. Az első magyar nyelvű előadást 1886. március 2-án tartották Kolozsváron. Megyeri Dezső fordításában Zsupán németes ejtémódot kapott, beszédmodora alapján elmagyarosodott

városlakó sváb lehetett, az az illető, aki egyik fő céltáblája volt a korabeli magyar olvasó és színházjáró közönségnek. Pesten viszont, ahol a darabot új fordításban adták elő, a Zsupánt játszó színész bosnyákos maszkját dicsérte az egyik kritika, a másik tollnok pedig „németből magyarra visszafordított magyar–szerb disznókereskedő”-nek írta le. Virtigli monarchikumnak...

Azóta sok víz lefolyt az osztrák és a magyar folyókon, *A cigánybáró* viszont – Zsupánnal együtt – megtalálta és stabilizálta helyét a zenés színházi repertoáron. Nem egy színrevitelben játszották az Erkel Színházban, de a legtöbbször a szegedi nézők örvendhettek a valcernek, a verbunkosnak, a kuplénak és a huszonötödik bécsi előadásra beiktatott *Rákóczi-induló*nak, mert egy újszegedi produkció mellett az 1960-as és 1970-es években a háromfelvonásos nagyoperettnek szinte bérelt helye volt a Dóm téri műsorban. Láthatták a nézők a Jókai–Strauss-együttműködés eredményét Debrecenben, Győrben,

Miskolcon kőszínházban és nyári szabadcsapatától, Kaposváron, Békéscsabán és az Operettszínházban. Ha a rendezőket listázzuk, a következő névsort kapjuk: Babarczy László, Békés András, Böhm György, Félix László, Gothár Péter, Halasi Imre, Hidvégi Miklós, Horváth József, Horváth Zoltán, Makai Péter, Márk Judit, Selmeczi György, Szinetár Miklós (aki az Opera produkcióját is rendezte), Tóth János. A darab szerepeiben legendák csillogtatták meg hangjukat és színészi eszköztárukat. Zsupán Kálmánként Gregor József, Maleczky Oszkára, Melis Györgyre emlékezhet a publikum, Czipraként Komlóssy Erzsébetre, Arzenaként Berdál Valériára. Szafti szerepében Házy Erzsébet, Pitti Katalin, Zempléni Mária alakításait őrizhetik az idősebb nézők, Barinkay Sándor szerepében feltehetőleg sokan látták Berkes Jánost vagy Palcsó Sándort. És bizony állíthatjuk, sokan fognak a nem is annyira kései utódokra, a márciusi premier két szereposztására is emlékezni. ○

Szinetár Miklós 85. születésnapjára

Rendező, intendáns, Kossuth- és kétszeres Jászai Mari-díjas, érdemes és kiváló művész, a Magyar Állami Operaház örökös tagja és mesterművésze 2017. február 8-án ünnepelte 85. születésnapját. Már tizenöt évesen megismerkedett az operák világával és korán elhatározta, hogy zenedrámákkal szeretne foglalkozni. Pályája során dolgozott a Fővárosi Operettszínház főrendezőjeként, a Petőfi Színház művészeti vezetőjeként, majd 1962-től a Magyar Televízióban tevékenykedett, ahol 1979-től elnökhelyettesi pozíciót töltött be. Az Operában 1951 óta rendez, első előadása Auber *Fra Diavolója* volt. A zenés színház más területein, így az operett és musical műfajában is sikereket ért el. Televíziós operafilmjei közül *A kékszakállú herceg vára* 1980-ban Prágában elnyerte a legjobb rendezés díját. 1993-1996 között a Fővárosi Operettszínház igazgatója, 1996-2001, valamint 2002-2005 között az Operaház főigazgatója volt. Egy korábbi interjújában így nyilatkozott az intézményről: „Rengeteg személyes

emlék köt ide. Ha fölnézek a harmadik emeletre, eszembe jut, hogy itt tanultam meg az Operaház repertoárját. Később a zenekar fölött a jobboldalon az igazgatói páholyban ültem hosszú évekig, ami azért volt kiváló hely, mivel onnan kétfelé irányulhatott a figyelmem: az egyik oldalon követni tudtam a színpadon zajló előadást, a másik oldalon pedig figyelhettem a nézőteret, hogy mit szól a közönség a látottakhoz. Amikor felmegyek a lépcsőházban, ott látom magam körül azokat a nagy énekeseket, karmestereket és rendezőket, akiknek a portréit én rakattam ki az igazgatásom idején, és azóta is a falakról tekintenek le ránk. Nagyon jó érzés, hogy bármikor jövök, mindig nagy szeretettel fogadnak, én pedig ma is nagyon otthonosan érzem itt magam, hiszen nekem mindig ez marad a Ház.” Legújabb rendezése *A cigánybáró*, amelyet március 24-től összesen tíz alkalommal láthatnak az érdeklődők, júniusban pedig a 2005-ben megálmodott Rigoletto előadással ünnepli címzetes főigazgatóját az Opera.

○ Fotó: Emmer László

Csak semmi harc!

Lopott Petőfi-versek, álruhás török hercegnő és ájtatosnak egyáltalán nem nevezhető Mária Terézia is békében megfér egymás mellett, ha a direktor úgy akarja – Szinetár Miklóssal, *A cigánybáró* rendezőjével beszélgettünk. Csepelyi Adrienn

Fotó: Emmer László

Mit gondol, miért volt olyan fontos az elmúlt több mint száz évben, hogy hozzányúljanak ennek a darabnak a szöveggönyvéhez?

Strauss két legnépszerűbb operettje, *A denevér* és *A cigánybáró* nem is különbözhetne jobban egymástól. Az első olyan feszes, kerek egész, hogy akár Csehov vagy Ibsen is írhatta volna a librettót, a második ezzel szemben szerteágazó, itt-ott hézagos – ezt az alkotást a zenei szabadság, a nagyromantikus történet teszi érdekessé. Különösen izgalmas, amikor egymásnak feszülnek a lázadó cigányság és a bigott Ausztria

erkölcsi; arra a kérdésre, ki esketett, az a felelet érkezik: gólya volt a tanúm. A politikai-társadalmi áthallások azonban azt eredményezték, hogy folyton átfirták ezt a művet, áthelyezték a hangsúlyokat. Gondoljon csak bele: idehaza tizennégy, Bécsben kilenc változatot játszottak 1885 óta!

És most itt a tizenötödik. Ön mit emelt ki elsősorban?

Azt, hogy ez az opusz azokban az években íródott, amikor az Osztrák–Magyar Monarchia évkönyve. Ennek pedig az a pikantériája, hogy egyfelől Rudolf

trónörökös vállalkozása volt, másfelől viszont Jókai Mór szerkesztette a magyar változatot. A szerzemény történetének és a keletkezés körülményeinek ugyanaz a központi eleme: jól kiegészíti egymást ifj. Johann Strauss, az udvari tánc- és zenemester, illetve a librettó alapjául szolgáló kisregény szerzője, Jókai. A szöveggönyvet pedig az az Ignaz Schnitzer írta, aki Petőfi költeményeit fordította németre.

A rossz nyelvek szerint remekül meg is élt Petőfi költői eszközeiből...

Valóban. *A Szabadság, szerelem!* alap gondolata egyértelműen megjelenik a második felvonás fináléjában, vagy itt van Zsupán belépője, ami *A magyar nemes című* verset idézi – és ez csak a két legszembetűnőbb példa.

Térjünk vissza a központi elemhez: ön szerint tehát a kiegyezés utáni Magyarország és A cigánybáró török hódoltság utáni világa ugyanazt az üzenetet hordozza?

Igen, mégpedig azt, hogy alapvetően remekül megférnek egymás mellett a különböző nemzetiségek, és nem kellene egymást bántanunk ebben a medencében.

Nem tart attól, hogy a jelenlegi helyzetben mindezek kidomborításába sokan politikai állásfoglalást akarnak majd belemagyarázni?

Nincs ebben semmiféle, a közéletre vonatkozó vélekedés. Annyi azért bizonyos, hogy egy fikarcnyi cigányviccet sem engedek meg – ami egyes változatokban nagyon is előfordult, de nem is romantizálok. Jókai-szövegekből egyértelművé tettem például, hogy a harmadik felvonásban nem azért tüntetik ki a romákat, mert hősiiesen harcoltak, hanem azért, mert az elromlott ágyúkat kikalapálták. Ez szerintem nagyon szép dolog: elismerni, hogy az ő érdemeik nélkül nem lehetett volna csatát nyerni.

Ezek szerint közelítette a librettót az eredeti Jókai-kisregényhez?

Igen, sok jó Jókai-textust átmentettem a darabba.

Úgy sejtem, az eredeti következetlenségekből így is maradt még egy-kettő...

Természetesen. Említhetném azt, amikor a fináléban Czipra kifakad,

hogy tudják-e, ki az a lány, akit sértetnek, majd elmondja, hogy Szaffi valójában az utolsó magyarországi pasa lánya, és kitér az ünneplésre: egy igazi hercegnő van köreikben! Ez – valljuk be – a török hódoltság tükrében nagyjából olyan, mintha a huszadik század második felében azt mondanánk: az apja szovjet városparancsnok volt. Mennyire életszerű a lelkesedés?

Kevésbé. De talán ez nem is az a történet, ahol mindenképpen logikát kell keresnünk. Válthat ez előnnyé?

Az operettnek mint műfajnak van egy elég sokszor visszatérő sajátossága: a harmadik felvonásra elfogynak a nagy dallamok, s emiatt az egész kódaszerűvé válik, gyakoriak a rögtönzések – mindez lehetőséget ad az előadónak, hogy kilépjen az adott keretek közül. Ez nagyon szórakoztató tud lenni. Vegyük például Frosch betéjtét *A denevérből*, amit nálunk kifejezetten prózai színészek játszanak a hagyomány szerint. Semmi köze az eredeti történethez, nem viszi előrébb azt. Nálunk Mária Terézia fog megjelenni a színen, amire korábban is volt már példa, csak hát, hogy is mondjam... Mindig túlságosan szentségesnek ábrázolták. Mi nem fogjuk.

Mi fogja össze mégis ezt a kavalkádot?

Az, hogy a történet tulajdonképpen nem más, mint lehetőség és ürügy sok-sok jó zenére. ○

A lépéseken túl

Anna-Marie Holmest balerinaként ismerhette meg a világ, majd öt kontinens több mint harminc országában tanított és koreografált. A kanadai születésű művésznő most a Magyar Nemzeti Balett társulatával dolgozik szakmai pályafutásának egyik legjobban sikerült és legkeresettebb darabján, *A kalózon*. A mű keletkezéséről és nemzetközi sikeréről is beszélgettünk.

Braun Anna

Anna-Marie Holmes volt az első észak-amerikai táncos, akit meghívtak a Kirov Balett társulatába, továbbá dolgozott a Londoni Fesztivál Balettel, a Királyi Skót Balettel, a Berliini Állami Balett és a Holland Nemzeti Balett társulatával is. Közismertek az orosz klaszszikusok általa megálmodott interpretációi, amiket Lisszabontól Nápolyig, New Yorktól Tokióig a legnevesebb együttesek játszottak. Ezért is merült fel bennem az első kérdés:

Mi áll A kalóz születésének, színpadra állításának, majd népszerűségének hátterében?

Ez egy igazán hosszú történet. A mesterem, Natalija Dudinszkaja azt tanácsolta, hogy érdemes volna elkezdenem gondolkodni erről a darabról. Emlékszem, azt mondta nekem, szégyen, hogy az eredeti mű sehol nincs repertoáron. A Bolsoj Balett is egy új verziót mutatott be akkoriban, és bár a régebbi kosztümök és a díszletek mind Moszkvában voltak, egyáltalán nem használták őket. Dudinszkaja ötlete volt, hogy vásárolok meg a teljes produkciót a Boston Balett számára, és az akkori művészeti vezető, Vlagyimir Vasziljev nyitott volt a felvetésre. Így kerültünk Massachusetts állam fővárosába Dudinszkajával és Diznitszkijel együtt, akiket Szentpétervárról hívtam meg, hogy segítsenek betanítani a koreográfiát. Az, hogy végül bejártuk vele az egész világot, nem az én döntésem volt: A kalóz egyszerűen elkezdte élni a saját életét.

Ezt hogyan kell elképzelnünk?

Az első lépés az volt, amikor Kevin McKenzie Bostonba utazott, hogy megnézze a táncművem, majd felvetődött, hogy nem állítanám-e színpadra az American Ballet Theatre társulatával is New Yorkban. Természetesen igent mondtam, de akkor már ragaszkodtam

néhány változtatáshoz. (A zenei anyag Anna-Marie Holmes változata. Zenéjét szerkesztette, átdolgozta, áthangszerelte: Kevin Galie. – *A szerk.*) Ha jobban belegondolok, ez az alkotás rengeteg átalakuláson ment keresztül az Egyesült Államokban tartott premier után. Egyik alkalommal például le kellett rövidítenünk a háromfelvonásnyi táncanyagot, mert az előadást egy Rudolf Nurejev emlékére forgatott film bemutatása követte. Rá kellett döbbernem, hogy ez a sűrített verzió izgalmasabb, jobb, mint a megelőző volt. Megváltoztattam a számok sorrendjét, a harmadik felvonásban túl sok volt a női tánc, ezek közül néhányat egyszerűen a darab elejére hoztam. Most minden módosításról azt gondolom, hogy szerencsés volt, előbbé, frissebbé tették a kompozíciót. Jót tett neki.

A világon bárhol járunk, ugyanazt A kalózt láthatjuk?

Igen és nem: itt, Magyarországon például az Opera saját díszletet és jelmezt készített. Solymosi Tamás balettigazgatóval közösen „igazítjuk” a társulatra a koreográfiát, ami alapjaiban megegyezik a legutóbbi verzióval, de az apróbb átalakítások nem kerülhetők el. Ez egyrészt annak köszönhető, hogy más-más társulatokkal dolgozom, másrészt abból fakad, hogy a díszlet és a kosztüm is módosul, így mindig át kell gondolni néhány mozdulatot. Továbbá minden művész különböző: hiába lépik esetleg ugyanazt, mást gondolnak, mást éreznek az adott karakterekkel kapcsolatban, aminek következtében egészen eltérő módon formálódnak a mozdulataik a színpadon. Imádkozom táncosokkal foglalkozni! Minden hely és operaház máshogy izgalmas, mindenhol kicsit másképp zajlik a betanítás egész folyamata, de számomra ettől igazán szép a művészet!

Solymosi Tamással már dolgoztak együtt korábban, de mit gondol a balettegyüttesről?

Olaszországban és Amerikában is voltak közös munkáink, és Tamással igazán jó együttműködni. Nagyon megörültem, amikor több mint egy éve arra kért, hogy hozzam ide a produkciót. Így tavaly ősszel Budapestre utaztam, hogy megismerkedjem a társulattal. Több előadáson, próbán és balettórán is részt vettem, látnom kellett a művészek lehetőségeit, mert A kalóz nagyon nehéz balett. Ráadásul a technika tökéletes elsajátításán túl színészi képességeket is elvár a táncosoktól. A szereplők kiválasztásánál segített a rutin, hiszen már New Yorkban, Pittsburghban, Isztambulban, Londonban és Washingtonban is színpadra állítottam a művet, ősszel és tavasszal pedig Hongkongba, majd Milánóba utazom ugyanezzel a céllal.

Hogyan lehet a különböző társulatokra „illeszteni” ugyanazt a koreográfiát?

Ez mindig az adott együttestől függ. Gyakran találkozom olyan meghívott balett-táncosokkal, akik korábban, másik együttesnél már elsajátították azt. Ez természetesen segítséget jelent, de amikor nem ez a helyzet, én tanítok mindenkit: a főszereplőket, a szólistákat, a kart. A kalóz nem annyira közismert, mint *A hatyúk tava* vagy *A diótörő*, így sok újdonságot jelent a művészek számára is. Elengedhetetlen része a munkámnak, hogy bárhova is megyek, mindig a darab drámája, a története jár a fejemben. Ha nincs valódi tartalom, egyszerűen feleslegessé, céltalanná válik. Számomra a balett soha nem csak a lépésekről szól: kell, hogy jelentéssel bírjon, a táncosok és a nézők számára is. ○

A munka meghozza gyümölcsét

○ SOLYMOSI TAMÁS, JANÁCS EVELYN | Fotó: Nagy Attila

Sohasem ő kopogtatott, mindig a feladatok találták meg, annak ellenére, hogy sokáig nem bízott a képességeiben. Táncolt musicalben, klasszikus balettben és kortárs darabokban is, majd a fiatalabb nemzedék oktatásának szentelte idejét. Janács Evelyn több évtizedes pedagógiai munkájáért februárban Solymosi-díjat kapott.

Braun Anna

B Több mint hatszáz előadás premier szereposztásában volt olvasható a neve, és hol spiccen, hol meztláb vagy karaktercipőben volt látható a színpadon, sőt még macskaként is szerepelt a Madách Színházban. 1969-ben még meg sem száradt a festék az Állami Balettintézetben szerzett diplomáján, máris elkezdett dolgozni a Magyar Állami Operaházban. Az akkori balettagozató, Lőrinc

György hívására érkezett, aki Seregi László koreográfus pályafutásának is egyik legfőbb támogatója volt. „Az összes balettem keletkezésének nemcsak szemtanúja, hanem alkotó »konzultánsa« is volt. (...) Az én szívem mellett az övé is dobogott. Mentorom lett” – írta Seregi az egykori vezetőről, akinek irányításával az együttes széles, korszerű repertoárral rendelkező társulattá fejlődött. Két évig maradt, majd az évfolyam vezető balettmestere, Bartos Irén ajánlásával Belgiumba, a Flamand Nemzeti Baletthez szerződött. Itt rengeteg szerepben kipróbálhatta magát, a modern művektől a klasszikusokig, Hans van Manen darabjaitól George Balanchine munkáiig. Három esztendő

töltött itt a férjével együtt, majd Lőrinc visszahívta Budapestre. 2012-ben a Gela Lajos Emlékplakett átvételekor ezekkel a szavakkal emlékezett a hetvenes évek Nemzeti Balettjére: „Akkoriban hatalmas megtiszteltetés volt operaházi tagnak lenni, így gondolkodás nélkül hazajöttem, és kezdetét vette a mostani életem. (...) Hálás vagyok a sorsnak, mert abban az időben az Opera táncegyüttese fénykorát élte, és én szinte minden darabban részt vettem. Az összes feladatomat szerettem, azt táncoltam, amire felkértek.”

Janács Evelyn huszonöt évet töltött színpadon, megformálta Giselle édesanyját, a *Csipkerózsikában* a királynőt, a barátnő szerepét *A rosszul őrzött lányban*, hosszú évekig a *Rómeó és Júlia* Dadáját és a *Coppéliában* a polgármesternét, hogy csak néhány szerepet említsünk. Fellépett Olaszországban, Spanyolországban, Ausztriában, Németországban, Mexikóban, Hongkongban és Franciaországban. „Mindig kicsit kevesebbet hittem magamról, és sokszor kételyeim voltak, hiába biztattak, hogy jó vagyok. Pedig rengeteget dolgoztam és hál’ istennek úgy érzem, hogy mindig meg is becsültek. A *Macskák* 1983-as bemutatójától kezdve hétszáz estét táncoltam végig, közben az Operaházban is játszottam, így szinte minden nap előadásom volt – mesélte önmagáról egy 2010-ben készült interjúban, ahol arról is beszélt, hogy minden felkérés őt találta meg. – Nem volt bennem elég önbizalom, és igazán menedzselni sem tudtam magam. Soha nem kopogtam be sehova, a szerepek maguktól hullottak az ölembé. Belgiumban rengeteg szólót táncoltam, de itthon volt egy ranglétra, amin abban az időben rettenetesen nehéz volt feljebb jutni.”

○ SOLYMOSI TAMÁS, JANÁCS EVELYN | Fotó: Nagy Attila

Negyvenöt évesen szakmai nyugdíjba vonult és ekkor az akkori balettagozató, Szakály György új feladattal találta meg: rábízta a legfiatalabb tehetségeket, a Magyar Táncművészeti Főiskola – 2017 februárja óta már Egyetem – növendékeinek betanítását. Janács boldogan mondott igent, mert tudta, hogy jó pedagógus, hiszen előtte már tíz évig foglalkozott a ritmikus sportgimnasztika mindenkor junior válogatottjával. Munkáját a mai napig szeretettel, szigorral és mély elhivatottsággal végzi, és ezt nemcsak kollégái, hanem tanítványai is így gondolják. A művésznő munkásságáért megkapta a Horváth Margit-díjat és a Köztársasági Érdemrend ezüst fokozatát, 2017 februárjában pedig pedagógusi munkája előtti tisztelgésnek a jelenlegi balettagozató, Solymosi Tamás adta át neki az általa alapított művészeti elismerést.

„Hatalmas meglepetés volt számomra, és boldogsággal töltött el, hogy átvehettem a Solymosi Művészeti Díjat, hiszen ezt a jutalmat eddig *A diótörőben* közreműködő ifjú

táncművészeknek ítélték oda, idén azonban kibővítették a díjazottak körét – árulta el az *Opera magazinnak* Janács Evelyn. Húsz éve fejeztem be aktív táncos pályafutásomat és kezdtem el gyerekekkel foglalkozni. Az elmúlt időszak különösen nagy kihívást jelentett, hiszen segítenem kellett abban, hogy Wayne Eagling és Solymosi Tamás Diótörő-koreográfiáját a Magyar Nemzeti Balettintézet diákjai is megfelelő szinten elsajátítsák. Bár a tanulóink korábban foglalkoztak ritmikus sportgimnasztikával vagy balettel, csak tavaly szeptemberben kezdtek el rendszerezetten és komolyan fejleszteni a táncstudásukat. Három hónap alatt sikerült eljutni olyan nívóra, hogy néhányan az Operaház színpadán állhattak. Ehhez természetesen nélkülözhetetlen volt az elmúlt évek tapasztalata, a pedagógiai érzék, és legfőképpen a kölcsönös tisztelet és szeretet. Kemény munka áll mögöttem, mégsem vagyok fáradt: amikor bemegyek a terembe és elkezdődik a próba, szinte kivirulok. Nem könnyű, de nagyon szép feladat átadni mindazt a tudást, amit táncművészként szereztem.” ○

„A jövő elkezdődött

Fotó: Nagy Attila

Bár az utóbbi években a kisgyermekes családok körében megcsappant a balettművészet iránti érdeklődés, a *Billy Elliot – a Musical* által tett felkiáltójel, úgy tűnik, meghozta a várva várt eredményt. Az Opera repertoár bővítése okán tavaly szeptemberben rekordszámú jelentkezőből válogatva indulhatott el a képzés a Magyar Nemzeti Balettintézetben.

Filip Viktória

Míg a Magyar Táncművészeti Egyetem néhány évtizede még több ezer fő közül választotta ki a klasszikus balett szak diákjait, addig 2017-ben már csak hatvan jelölt közül válogathattak. A Magyar Nemzeti Balettintézet 2016 őszén indult kurzusára százhatven jelentkezés érkezett. „Nem a versengés a célunk, hanem az, hogy minél több szülővel szeretessük meg a műfajt, és sok-sok fiatalat vezessünk be ebbe a világba. Ha a gyerekeknek lehetőségük nyílik 1500 ember előtt szerepelni, megérthetik, miért kell annyit gyakorolni, és megérezhetik a siker ízét is. Úgy gondolom, az első félév eredményei várakozáson felüliek” – mondta el Solymosi Tamás balettigazgató, a tanfolyam szakmai irányítója. Az ősszel indult évfolyamokból néhányan már novemberben az Operaház színpadára állhattak a *Don Quijote* produkcióban, a decemberi *Diótörő*-előadásokban már az itt tanulók nagy többsége is szerepelhetett, februárban pedig a *III. Nemzetközi Nagy Iván Balett-gálán* találkozhattunk velük. „Hozzá kell

tennem, hogy nem zárjuk be a kapuinkat a felvételi után, később is csatlakozhatnak és csatlakoznak is hozzánk a tanulni vágyók. (A 2017 őszen induló csoportokba már megkezdődött a jelentkezés. További információ a balettkiskola@opera.hu e-mail-címen kérhető. – *A szerk.*) Magyarország első számú színházában, világhírű táncosokkal egy programban fellépni nagyon szép feladat, aminek komoly üzenete van: mi nem ígérgetünk, hanem mindent megteszünk a közös előrelépés érdekében.”

Mivel a Magyar Táncművészeti Egyetem az általános iskola negyedik osztályától várja a tehetségeket, korábban az öt és tíz éves kor közöttiek jazzbalett vagy ritmikus sportgimnasztika órákon, esetleg magániskolában fejleszthették tudásukat. „Lényeges, hogy minél több helyen nyíljon lehetőség a minőségi körülmények között zajló professzionális oktatásra. Az Opera tréningjében egyedülálló, hogy mivel a tanulóink rendszeresen járnak az Operaház épületében,

Az intézet oktatói a Magyar Nemzeti Balett jelenlegi és egykori táncosai közül kerültek ki, akik tanulmányaik és a világ számos pontján szerzett tapasztalataik birtokában készítik fel a gyerekeket. „Amikor elindult a tanfolyam, mindenkit arra kértem, hogy gondolja át, mi volt az, amit diákként vagy a későbbi években nagyon szeretett, és mi az, amit egyáltalán nem – ez utóbbit pedig ne alkalmazza a tanítás során. Meg kell találnunk azt a léggömböt, és azt a lelkeletet, ami ezt a művészeti ágat a végtelenségig tűnő órák és próbák mellett érdekessé teszi. Nagy öröm lenne számunkra, ha a most még csak a műfajjal ismerkedőket tíz év múlva kollégaként üdvözölhetnénk, de a legfőbb cél az, hogy aki ide jár, az megszeresse a táncot. Nem biztos, hogy mindenki profi művészé válik, de fontos, hogy a tánc szeretete megmaradjon benne.”

A január-februárban rendezett, féléves vizsgán korosztályok szerint elosztott A, B, C csoportban bizonyíthatnak a résztvevők.

Fotó: Nagy Attila

„A legkisebbek esetében például a koncentráció és bizonyos képességek fejlesztésére, továbbá az izomzat erősítésére fókuszáltunk az elmúlt hónapokban. A megmérettetésen zenés, játékos gyakorlatot láthattunk tőlük, amelyet Sárközy-Holler Ágnes mesternő is velük együtt hajtott végre, és ez nagy biztonságot adott nekik. A vizsgabizottságban mindenki jelen volt, aki részt vett a munkában. A tagok mind komoly szaktekintélyek: mesterem, Dózsa Imre, Sterbinszky László, Leblanc Gergely, az évad Étoile-ja, Felméry Lili, Oláh Zoltán, az előző évek Étoile-jai, a friss Solymosi Művészeti Díjas Janács Evelyn balettmester és természetesen jómagam szemléltük és részletes írásbeli értékelés formájában bíráltuk el a teljesítményt. Fontosnak tartom, hogy minden növendékünk valós képet kapjon magáról, még ha azzal nem is mindig könnyű szembesülni” – mutatott rá a balettigazgató.

A mesterek – Mráz Kornélia, Radina Dace, Sárközy-Holler Ágnes és Csere Éva – mellett a képességfejlesztéssel Fajtné Thuróczy Zsuzsanna és Adorjáné Olajos Andrea foglalkozik, továbbá két, táncos képzettséggel rendelkező, a balettórán is közreműködő, szükség esetén a mestereket is helyettesíteni tudó asszisztens, Kőszegi Katalin és Antal Tünde kíséri a növendékeket az épületen belül, ügyelve a biztonságukra. „Nehezebb és nagyobb felelősség ezzel a korosztállyal foglalkozni, mint egy profi együttesnek gyakorlatot tartani. Mindent el kell magyarázni, csúszni-mászni kell a földön, milliméterről milliméterre haladva kell megmutatni, hogyan lehet lefeszíteni a lábfejet, behajlítani a térdet, felemelni a

Fotó: Nagy Attila

lábát. Át kell formálni a testet, hogy megfelelő legyen az alakja, meg kell erősíteni az izomzatot, és az ízületek lazítására is megfelelő figyelmet fordítunk. Ez az átalakulás nem megy egyik napról a másikra, sokszor nyolc- kilenc évbe is beletelik” – avatott be a részletekbe Solymosi Tamás.

Az iskola névválasztása körüli viták is elcsitultak. „A Magyar Táncművészeti Egyetem választ kapott a felmerülő kérdésekre, de ha jobban átgondoljuk a helyzetet, azt hiszem, mindenkinek az az érdeke, hogy minél többen kezdjenek el klasszikus balettel foglalkozni. Természetesen az átjárás mindkét irányba biztosított: hol az egyetem egyik növendéke jön át hozzánk, hol a miénk választja őket. Az Operaház változatlanul megadja a lehetőséget a Magyar Táncművészeti Egyetemnek, hogy valamelyik színpadán rendezhessék meg hagyományos vizsgaelőadásukat, és a diplomáciai kapcsolatot is gondosan ápoljuk. Fontos, hogy minden körülmény a nyugodt munkát és ezáltal a gyerekek fejlődését szolgálja.”

Fotó: Nagy Attila

Foto: Herman Péter

„Harry Potter? Miért ne?”

Három éve működik az Operaházban az általános iskolásoknak szóló *OpeRajz* program, amelynek során a gyerekek végiglátogathatják az épület belső tereit, a végén pedig a páholyokban ülve bármit rajzolhatnak az Opera színpadára. Persze csak egy rajzlapon. Rick Zsófi

A művészbejárónál találkozunk, egy csapat nyolcadikos, az osztályfőnök és Sepsey Zsófia művészettörténet-műzeumpedagógus. A túra az előcsarnokban kezdődik. A csemeték eleinte félszegek, bátortalanok, de ahogy telik az idő, Zsófia egyre jobban megnyeri őket. Az előtérben megkeresik a zenére utaló díszítőelemeket, a bejárat fölött Apollón lantját, megtanulják, honnan ered a freskó szó, végül pedig beállnak az Operaház szimmetriatengelyébe. (Gondolták volna, hogy az egész épület teljesen szimmetrikus?) A főlépcsőházban ülve szóba kerül Ybl Miklós és Erkel Ferenc munkássága, a mellszobor fogalma, és ki lehet próbálni, hogy a valódi márványoszlop

tényleg nem veszi át a külső hőmérsékletet. A királyi páholyból megnézik Lotz Károly munkáját, a mennyezeti freskót, amelyen már fölismerik Apollónt, Pallasz Athénét, Hermészt. Végül pedig elkészülnek a rajzok.

„A program ötletgazdája az Opera főigazgatója, Ókovács Szilveszter volt. Szeretett volna egy általános iskolásoknak szóló művészettörténeti-rajzolás sorozatot – mondja dr. Kiszely Noémi, a projekt koordinátora, az Erkel Programiroda vezetője. – A tartalmi részt viszont már ránk bízta, Zsófiával és a váltótársával, Rébay Fatimával dolgoztuk ki a részleteket: a hosszát, a pontos tartalmát, az ütemezését.”

Zsófia és Fatima a Nemzeti Galéria múzeumpedagógusa. Rengeteg tapasztalatot szereztek már az ezzel a korosztállyal való munka során, ezért is kereste meg őket az intézmény. Zsófia szerint a kisebbekkel könnyebb együttműködni, szívesebben játszanak. Igaz, hogy a mitológiai alakokról még nem tanultak, de a mesefigurák vagy a szuperhősök jó kiindulópontot adnak, hiszen a Marvel-képregények szereplői (Vasember, Amerika Kapitány, Thor, Hulk) is egy sajátos mítosz részei, csak néhány ezer évvel későbből valók. A mesékkel is be lehet vonni őket, Orfeusz történetét például a lépcsőházban szokták eljátszani.

Sok ifjanc fordult meg itt az elmúlt három évben, a legtöbbjük először járt az Operaházban. Jellemző, hogy ha egy iskolában híre megy ennek a rendezvénynek, sorra jelentkeznek az osztályok, vagy egy-egy lelkesebb rajztanár egymás után több tagozatnyi osztályt is elhoz. Zsófia azt mondja, itt a lurkók egészen más arcukat tudják megmutatni, mint az iskolában. „A gyengébb képességűek például sokkal jobban szerepelnek. Motiváltabbá válnak, nem azt érzik, hogy gyengék, hanem azt, hogy valami mást kell adni magukból. Kifejezetten szeretem, amikor hátrányos helyzetű fiatalok jönnek. Mindent ki mernek mondani, ami eszükbe jut, lelkesek,

Foto: Herman Péter

Fotó: Herman Péter

rajzolnak. Úgy élik meg ezeket az órákat, mint egy ajándékot.” „Ez is az ötlet része volt – veszi át a szót Noémi –, hogy minden gyereknek legyen lehetősége eljutni az Operaházba. A magyar opera nemzeti kincs, és ha valaki nem is engedheti meg magának, hogy megnézze az előadásokat, legalább az épületet be tudja járni. Ezért is ingyenes ez a program.”

Időnként kiderül, nemcsak a gyerkőcök, de a pedagógusok sem jártak még soha itt. A foglalkozások után azonban sokan érdeklődnek további lehetőségekről, tanároknak szóló továbbképzésekről, egyéb, kicsiket célzó zenés programokról, az Operaház és az Erkel Színház repertoárjáról. Persze, nem ez a lényeg, hanem az élmény. Az, hogy üldögéltek a királyi páholyban, hogy szép időben a teraszon lehet uzsonnázni, és előfordul, hogy rajzolás közben belesöpönnének

egy próba előkészületeibe: látják, ahogyan mozog a süllyesztő, ereszkedik a zsinórpadlás, hangol a zenekar. Belelátanak egy színház mindennapjaiba. Ilyenkor az alkotás is könnyebben megy.

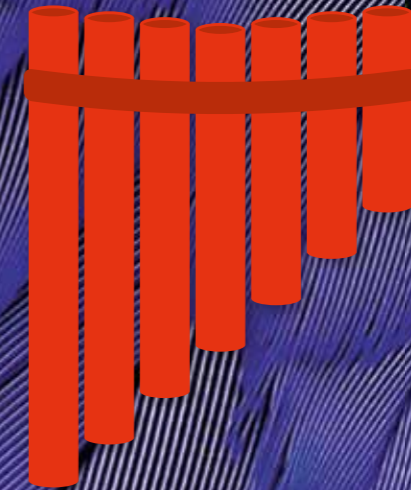
„Sokan nem tudnak mit kezdeni azzal, hogy »rajzolj, amit akarsz« – mondja Zsófia –, vagy talán csak nem mernek. Meg kell nekik mondani. Odáig mindenki eljut, hogy leskicceli a függőnyt, a színpadnyílást, de elakadnak, ha valamilyen nem megfogható dolgot kell ábrázolni. Ilyenkor mindig elmondom, hogy engedjék el a fantáziájukat, jelenítsenek meg bármit, amit el tudnak képzelni ezeken a deszkákon. A *Harry Pottert* vagy a *Csillagok háborúját* például nagyon jól színpadra lehetne vinni. Ilyenkor mindig megörökönyödnek: Ronaldo, Han Solo vagy Harry Potter az Operaházban? Miért ne? Egy

Wagner-operában is találkozhatunk hasonló motívumokkal, szereplőkkel.”

Azt, hogy lesz-e mindennek hozadéka, most még nem lehet tudni, de talán van olyan gyerek, aki ennek hatására fordul a zene, a színház vagy a képzőművészet felé. Talán húsz év múlva egy interjúban elmeséli, hogy volt egy program az Operaházban... Az itt és most élménye a fontos, hogy két órán keresztül jól érezte magát, és amit itt látott és kapott, az már az övé marad. ○

Fotó: Herman Péter

PAPAGENO

élménykalauz

A COMICS

deríti fel
az **Opera** idei
évadkampányát

MOST PEDIG
MEGMUTATOM,
HOGY KELL FELÜLNI
A LAPÁTRA!

CSAK JÖJJETEK,
NEM RETTEGÜNK,
AZ ÚR KEGYE
VAN MIVELÜNK!

A társművészetek közül a divat és a fotó után a képregény műfajából merített ihletet az Opera Első Sorban-sorozatának harmadik, záró darabja. A tizenkét – plusz egy bónusz – kreatív tartalmazó széria most is a dal-színház programjait hirdeti.
Oláh András

BÁRCSAK ENYÉM
LENNE A HŐS!

BÁRCSAK TUDNÁM,
MELYIK A HŐS?

A rajzokban megfogalmazott történetmesélés egyidős az emberiséggel, de a képkockákban szövegbuborékokkal megjelenő, mai értelemben vett képregény is – ami legtöbbszörnek színes, superhősökkel teli füzeteket, esetleg pár négyzetben elmesélt poént jelent – több mint százhusz éve él velünk. Miközben a kép és általában szöveg elegyéből született zsáner az elmúlt évszázadban kölcsönhatásba lépett a képzőművészettel, az irodalommal, a fotóval és a filmmel, mára a vizuális kultúra olyan fontos építőkövévé vált, hogy Európa leggazdagabb képregényhagyományokkal rendelkező országaiban, azaz Franciaországban és Belgiumban egyes-nesen a kilencedik művészetként tartják számon. A burjánzó, sokszínű látványvilág, a teátrális, eltúlzott alakok és gesztusok, vagy a természetfeletti képességekkel rendelkező figurák a zenés színháztól sem idegenek, így adta magát a gondolat, hogy a két eltérő gyökerekkel és társadalmi

beágyazottsággal rendelkező kifejezőeszköz az Opera új imázs-kampányában találjon egymásra.

A kreatív koncepciót idén is Ókovács Szilveszter főigazgató, Turkovics Monika marketing- és kommunikációs igazgató, Végh Endre kreatívigazgató és Fekete Zoltán art director jegyzi. A képregényes elgondolás nyomán egy közérthető, szerethető arculat létrehozását tűzték ki célul, ami új perspektívából közelít az opera és a balett témáihoz, miközben a comics képzőművészetre gyakorolt hatásában, főként a pop artban, Andy Warhol és Roy Lichtenstein munkásságában keres viszonyítási pontokat. Emellett valamennyi terven végigvonul a 2017/18-as „A Ring gyűrűi”-évad kísérőjegyeként a gyűrűmotívum, amit az alakok ujján figyelhetünk meg. A kreatívok a korábbi évekhez hasonlóan az intézmény elismert művészeit, valamint új bemutatóit és

repertoárjának más kiemelt darabjait helyezik a középpontba. A tizenkét kép hat klasszikus és egy meseoperát hirdet, négyet balettprodukciónak ihletett, egy másikon pedig a turné üzenete jelenik meg, a zenekar és a kórus tagjainak tolmácsolásában.

Az ideji tematika nem jelentette azt, hogy rajzoló és tuskihúzó munkája váltotta volna ki a korábbi évadfotózásokat: a fényképezőgép mögött most is Emmer László fotográfus volt jelen. A keresett divat- és reklámfotóst a feladattal kapcsolatban leginkább az foglalkoztatta, hogyan keltse életre azokat a terveket, amelyekkel az ötletgazdák több hónapos előkészületek után a fotózásra érkeztek.

Fotó: Nagy Attila

A comics műfajhoz kapcsolódó látásmód nála főként a perspektíva megválasztásában és az ebből adódó torzulások révén a hangsúlyok eltolódásában rejlett, és e rajzos világ megteremtésében a nagylátószögű objektív használata jelentett segítséget. Az öltözékek összeállításával az évadkampányokon már évek óta dolgozó stylist párost, Tóth Alit és Virág Anikót bízták meg, akik ez alkalommal is az Opera gazdag jelmeztárára hagyatkoztak, és az esetek többségében a darabok történelmi hűségének megőrzésére törekedtek. Igazi elrugaskodásra a szuperhősök világába *Az istenek alkonya* és *A fából faragott királyfi* adott alkalmat. Wagner operájánál jó kiindulási pontot jelentettek Bárdosi Ibolya jelmezei, amelyeket a jelenleg készülő tetralógiához álmódott meg, Bartók művénél pedig maga a téma és a címszereplőt megformáló Leblanc Gergely fizikai adottságai adták az inspirációt. A Magyar Nemzeti Balett Étoile-jából testfestéssel valódi, évgyűrűkkel és fakéreggel barázdált, „faragott” királyfi született, aki köpenyével a vállán szinte Supermanként repül a levegőben,

Fotó: Pályi Zsófia

Fotó: Pályi Zsófia

miközben az amúgy néma táncos karakter a szövegbuboréknak hála nyelvi ironiával gazdagodik: „Legyél a törzsvendégünk! / Wood you like a dance with me?”

A képregényben ugyanis a rajzzal rendszerint szerves vizuális egységet alkot az eredeti ősműfajra utaló, komikus szöveg. „Most pedig megmutatom, hogy kell felülni a lapátra!” – foglalja össze Németh Judit boszorkánya a *Jancsi és Juliska* kulcsjelenetét a címszereplőket alakító két gyermekkari művészpálcán, Minar-Bacsó Benjámin és Kozlova Polina legnagyobb meglepetésére a meseopera kreatívján, de *A víg özvegy* librettójába is beillene gróf Danilovics Danilo Glavari Hannához intézett fölényes megjegyzése: „Kis ország, de nagykövet: mért’ ne

érhetnének el Önnél nagy sikereket?”, ezzel azonban még Oláh Zoltán sem nyeri el Hangya Rita tetszését. Ez a vizuális környezet a drámai pillanatok ábrázolására is alkalmas, jó példa erre *A hugenották* plakátja, amelyen László Boldizsár elszánt Raoulja kész megvédeni a francia protestánsokat (főleg a reformáció félezer esztendő jubileumának évében): „Csak jöjjetek, nem rettegünk / Az úr kegye van mivelünk!” Az olykor eredeti dalszövegekre, librettókra, máskor eszmei mondanivalókra, vagy épp gegekre épülő frappáns mondatokat Ókovács Szilveszter írta, az angol változatot Arthur Roger Crane, Jávorszky György és Oláh András jegyzi.

Az előadásokból nem minden esetben a főszereplőket, hanem alkalmanként olyan hangsúlyos mellékszereplőket

idéztek meg az alkotók, akiknek figurája feszültséget hordoz, esetleg érdekes párhuzamok felvetésére alkalmas, vagy más módon mozgatta meg a stáb fantáziáját. Ez az oka annak, hogy a Ring-tetralógiát lezáró, *Az istenek alkonya* Brünnhildjét és Gutrunéját – a Siegfried iránt epekedő, akaratlanul mégis a hős vesztét okozó női archetípusok konfliktusát, vívódását – Rálik Szilvia és Pasztircsák Polina ábrázolja, míg *Az álarcosbál* plakáttervén Wiedemann Bernadett és Szemere Zita Ulricát és Oscart formálják meg, akik közül egyikük szóval, másikuk a hallgatásával igyekszik megakadályozni a darab tragikus végkifejletét, mindhiába.

Egy férfi iránt érzett olthatatlan szerelem tragédiáját vetíti előre *A bahcsiszeráji szökökút* című balett plakátja is, ahol Zaréma, a tatár kán felesége szerepében Tanykpayeva Aliya ránt tört féltékenységében hitvese új kiszemeltjére, az ártatlan Máriára, akit Melnik Tatiana alakít. Nem a boldog szerelmespár mosolyog vissza *A cigánybáró* plakátjáról sem, amelyen Boncsér Gergely

Fotó: Pályi Zsófia

Fotó: Nagy Attila

Barinkáját kosarazza ki rútol Rác Rita Arzénája, mielőtt a szerelmesek végül megtalálnák a maguk párját, az *Olasz nő Algirban* keleties képi világában pedig Sáfár Orsolya bölcs Elvirája fogadja kacéran Palerdi András Musztafájának hamis hízelgését. Természetesen készültek hagyományos párosítások is, ráadásul a való életben is családot alkotó művészekkel: *A rosszul őrzött lány* szerelmeseit, Lisét és Colas-t Starostina Kristina és Kekalo lurii kelti életre, *A kékszakállú herceg várában* Kékszakállút és Juditot pedig

Molnár Levente és Mester Viktória személyesíti meg.

A tizenkettedik kreatív, amelyen zenekari és énekkari művészek szerepelnek, egyedüli kivételként nem darabot, hanem a következő évadra tervezett operaházi turnékat örökíti meg. Mivel a várható felújítás miatt az Opera egy évadon át nélkülözni kénytelen játszóhelyként az Andrássy úti Ybl-palotát (a rekonstrukciót maga

Fotó: Nagy Attila

az Opera főigazgatója népszerűsíti a bónusz kreatívon), az Erkel Színházban pedig a művészek és a zenekar fele tud csak játszani, a következő szezonban a társulat másik fele a tervek szerint előadásaival bejárja a szomszédos országok magyarok lakta területeit, valamint Japánba, a Baltikumba és az arab világba is elutazik, sőt a Plácido Domingo nevével fémjelzett *Aida*-produkcióval kápráztatják majd el a nyugat-európai turné közönségét.

A megfelelő kép elkészítése és kiválasztása igazi csapatmunka, egy tucat izgatott alkotó sűrűgölgött a beállított művészek, a fotós és persze a laptop körül, aminek során minden jelentős impulzus beépült a megörökített pillanatba. Az előzetes elképzelések alapján és a résztvevők meglátásait is szem előtt tartva több beállítást végigpróbtak, miközben akkurátusan vizsgálták a felvételeket. A látványos, ám sokszor kényelmetlen pózokat hosszú percekig ki kellett tartani, míg elkészült a tökéletes képsorozat, ami az énekesek, a táncosok, a muzikusok, a fotós és az instruálók számára is kalandos feladattá tette a munkafolyamatot. Különösen sok türelmet és odafigyelést igényelt a turnékreatív

elkészítése, amelyen négy zenekari és énekkari előadó – Döbörhegyi Diána, Bodnár S. Oreszt (kórus), Hutás Erzsébet Zsuzsanna, Könyves Tóth Mihály (zenekar) – elhelyezkedését, egymáshoz fűződő viszonyát, valamint az általuk egy Cadillac hátsó ülésén szállított „hangszerszereplőket” is össze kellett hangolni. A több tucat felvételtől helyben választották ki a legjobbakat, amikből aztán az utómunka során születtek meg a valódi, képregényekre utaló kreatívok. Az egész folyamatot a Máta és Végh Kreatív Műhely art directora Fekete Zoltán lépésről lépésre fejlesztette. Egységes tónusok, ecsettel megerősített, rajzos gesztusok és digitális fényelés során jöttek létre azok a karakterek, amelyek bekerültek a rajzolt környezetbe. Az egyes háttereknél talán a színek

kiválasztása volt a legfontosabb, hogy azok harmonizáljanak a jelmezekkel és megadják a kellő szinkontrasztot is, kiemelve a figurákat. Az így elkészült plakátok a következő hónapokban ismét a köztereken, az elektronikus, online és print médiumokban, egy éven át pedig az Opera saját felületein is népszerűsítik az intézmény új évadát. ○

Az Operaház közelgő rekonstrukciója miatt a jegyvásárlás helyszínei megváltoznak. Március 24-ig az Erkel Színházba (1087 Budapest, II. János Pál pápa tér 30.), március 27. és június 30. között pedig az Opera Értékesítési Centrumban (1061 Budapest, Hajós utca 13-15. / földszint I. 90-es kapucsengő) várják az érdeklődőket hétköznap 10:00 és 17:00 óra között.

Bérletváltás 2017

Az Andrassy úti Ybl-palota az évad végén kezdődő korszerűsítés ideje alatt is fogad látogatókat: nyitva marad az Opera Café és az Opera Shop, valamint bejárhatóak lesznek az épület egyes részei az OperaVisit vendégei számára.

A nézők megújult bérleti rendszerrel találkozhatnak. A negyven féle színes, tematikus összeállítás a „Ring gyűrű-i”-évadban műsorra kerülő, Wagnerrel összefüggésbe hozható operák hőseiről kapták nevüket és gyermek-, ifjúsági valamint felnőttelőadásokat egyaránt tartalmaznak, így minden korosztály megtalálhatja a számára legmegfelelőbbet.

A két évvel ezelőtt bevezetett négy új, kedvezményes opció ismét a kínálat része, így a Bónusz, a Bónusz+, a Szabad Bérlet és a Hatos Kártya nyújtotta előnyök megint elérhetővé válnak. A Bónusz kártyával rendelkezők ugyanannyi plusz előadásra szereznek 30%-os kedvezményt, ahány darabból álló sorozatot választottak, míg a Bónusz+-hoz egy-egy különleges rendezvényt ajánl az Opera, amelyre félárú jeggyel léphetnek be a tulajdonosok. A Szabad Bérletek saját maguk állíthatják össze hat alkalomból álló programjukat, a Hatos Kártya pedig lehetőséget ad arra, hogy hat teljes árú előadás után további hatra 30%-os kedvezménnyel válthatnak jegyet az érdeklődők. A névre szóló plasztikkártyákat az Opera imázskampányának kreatívjai színesítik. (További információért keresse fel a www.opera.hu oldalt! – A szerk.)

A korszerűsítés folyamata 2018. május 24-én zárul le. Ekkor kerül majd sor az újrainvitásra, így a *Kékszakállú* bemutatójának centenáriuma már a régi fényében tündöklő, de 21. századi technikával felszerelt Operaházba léphetünk be.

Férfiak évada

Erőteljes hangok, drámai magasságok vagy egy sötétebb szín. A balti világból, Dél-Amerikából, Németországból indultak azok a tenorok, akik most hozzánk is eljutnak. Közöttük ott egy basszbariton is, aki a mélységek felé is elvezet.

Várkonyi Benedek

○ EGILS SILINS

Rafael Rojas messziről érkezett az európai operavilágba; a guadalajarai diákévek a mexikói kultúrát adták neki, a tengerentúli légkört, amelytől sokáig talán nem is akart elszakadni, aztán mégis Európába jött és a glasgow-i Royal Scottish Academy of Music and Drama növendéke lett. Itt alighanem egy másik zenei birodalom nyílt meg előtte, s közben az történt vele, mint a nemrég Budapesten járt Erwin Schrott-tal: Plácido

○ JÜRGEN SACHER

Domingo, aki nemcsak világklasszis muzsikusként, hanem nagy fölfedező is, meghallotta Rojas a nevezetes *Operalia* versenyen, és az ifjú énekes 1995-ben Zarzuela-díjat kapott. Domingo annyira jónak találta ezt a vocét és a mögötte álló tehetséget, hogy rögtön Washingtonba hívta, és nincs az a fiatal énekes, akinek ne tettszenék Plácido felkérése. Rojas azután végigjárta az észak-amerikai földrész hatalmas-híres operaházait, az Egyesült Államok fővárosa után Bostonban, Houstonban lépett fel, a seattle-i színpadon is járt és megfordult New York Cityben is. Rojas még diákként énekelt Rodolfót a *Bohémélet*ben és a kritikusok ettől a perctől kezdve lelkesedtek érte. Hírneve 1999-ben

tört be Európába. Amikor a Bregenzi Fesztiválon az *Andrea Chénier*-ben lépett fel, már csaknem teljesen kész művész volt. Nem azért, mert a hangjában több publicista is afféle domingós ízt vagy színt fedezett föl (és hallgatván őt, ez nem is tűnik túlzásnak), hanem mert Chénier-je „melegen nemes”, az énekest pedig így jellemzik: „csodálatos egyenletesség és tisztaság”. Azt mondják róla, hogyha ritkán indiszponált is – nincs előadó, aki szüntelenül izzik –, hamar magára talál. Sőt Rafael Rojas ilyenkor önmagát is meghaladja.

○ RAFAEL ROJAS

Az énekesek rendszerint világjárók; számukra nincsenek kontinensek, csak színpadok és szerepek vannak. Ahogyan Rafael Rojas az amerikai földrészen startolt, Jürgen Sacher Európához kötődött, az augsburgi születésű minden eldöntő erejével. Az ő renoméjét a bécsi, berlini, barcelonai és persze a Scala-beli fellépések alapozták meg, és természetesen az a lírai tenorhang, amellyel ott-honosan mozog Mozart és Wagner művei között. Másfél évtizede már, hogy a Hamburgi Állami Opera tagja, ahol pompás alakításai mellett azt is

○ KRISTIAN BENEDIKT | Fotó: Virginia Bloze

megmutatta, hogy el tud szakadni a lírai buffótól, és a súlyosabb jellem megformálása sem idegen tőle. Így éneklí Wagner nehéz szövegeit, amelyekben számára a feladat nem technikai, hanem karakterbeli kérdés. Jürgen Sachert igazi díjgyűjtőnek tartják. Meglehető, az ilyen elismerések sokszor csalókák, végtére is a közönség tapsa és lelkesedése számít. Sacher azt is halmozza. Egyik legnagyobb alakításának a *Tannhäuser* Heinrich der Schreiberét tartják, és ebben alighanem segítségére volt a karmester is: Daniel Barenboim. Az élettel teli színpad mellett szereti a stúdió szárazabb, sterilebb légkörét is; sok-sok televízió-, rádió- és lemezfelvételen hallható sokszínű és kifejező tenorhangja.

Tenorok közt egy basszbariton: Egils Silins. Lettországból érkezett, és az ő útja is a Scalán, a Meten és Bécsen keresztül vezetett. Azt mondják, csaknem száz szerepe van, amiről azt gondolnánk, ennyit nemcsak fejben tartani lehetetlen, de elénekelni is. Silins azonban tudja, és az az ő csodája, hogy ahol megjelenik, magához vonzza a néző figyelmét, szinte megígéri hallgatóságát. A szakértők úgy szokták mondani, hogy jelen van a színpadon; a széksorokban ülők elfeledkeznek a világról, amikor őt hallják. Amikor egyszer beugrott *A bolygó hollandiba*, hangjának dicsérete mellett azt is szívesen mondták róla, hogy maga is bolygó hollandi lett, mert naponta vagy másnaponta jelenik meg egymástól ezer kilométerekre lévő városokban. „Az elmúlt tíz évben három hétnél többet soha nem töltöttem egy helyen. Szeretem ezt az életet” – vallotta az utazó művész. Silinsnek az operai szerepein kívül van

○ IVAN MAGRI

egy másik különlegessége is: lett dalokat énekelt lemezre. „Hangját mintha ezekre teremtették volna” – lelkesedett egy kritikus. Ez a voce e zeneművekben lágyan is meg tud szólalni, hűvösen is, és tud kemény is lenni, miközben mély színeket vesz föl. Ezért is hasonlították Saljapinhoz. Ha egyetlen figurával kellene azonosítani a százszerepű Silinst, azt mondhatnánk rá: ő Wotan.

Ahogy létezik „ideális” Otello is. Egy másik balti énekes, a litván Kristian Benedikt több mint tizenöt színpadon alakította ezt az operai alakot. Alkalmas rá, mert szenvedélyes, sötét tónusú hőstenor, aki Otello belső vibrálását a mezzoforte, sőt a piano felé tudja terelni, és ettől lesz igazán drámai ez az operai alak. Azt mondják róla, hogy erőforrásai kimeríthetetlenek, mintha végtelen energiákkal rendelkezne. Miközben – a beszámoló szerint – nem látni rajta semmiféle erőlködést; a legnehezebb részeknél, a legnagyobb magasságokban is könnyedséget érzünk, és orgánuma, ez az „igazi tenor hang” egyetlen pillanatra sem bizonytalanodik el. Sokan azt gondolják, minél magasabb regiszterek felé tör az énekes, annál nehezebb a dolga. Persze nem alaptalanul, de a visszafogott, drámai, sőt lírai pillanatot sokkal nehezebb elővarázsolni. Kristian Benedikt-nél a titok az expresszív pianóban rejlik;

amikor nem szabadon kell engedni az áradó hang energiákat, hanem éppenséggel visszatartani őket. Állítólag ez és a tenor baritonos mélysége teszi nagy Otellóvá. Érdekes, hogy a bírálók szinte egyöntetűen lelkesednek alakításaiért; mintha a világ száz meg száz újságjába ugyanaz a kritikus írta volna rajongó bírálatait.

Ivan Magri-ról azt hihetnénk, könnyű helyzetben van. Szicília szülőtte, ami mégiscsak nagy segítség lehet az olasz operák előadásában. Szerencsére nem látunk bele az operaezenekesek lelkébe, így nem is tudjuk, hogy Magri-t a tehetségen kívül mi segíthette az erőteljes kezdetekhez. Mert megjelenése robbanásszerű volt; tíz évvel ezelőtt debütált, most világsztárnak tartják. Tehetsége mellé ráadásul azt is kapta, hogy egy ideig Luciano Pavarotti volt a mestere. De ezeken kívül mégiscsak a hang számít; ez a friss, könnyű tenor, amely olyan, mint az újbor, és amely természetesen és erővel teli tör elő. Nagyszerűen és biztosan kezeli orgánumát, amit rendszerint csak azok tudnak igazán, akik urai adottságaiknak, és annak a zenének is, amely a megformált színpadi alakot élettel tölti meg. Mintha személyes felelősséget vállalna és kezeskedne a *Szerelmi bájtal* Nemorinójáért vagy a *Rigoletto* Mantovai hercegéért. Alighanem csak így érdemes énekelni. ○

Gondoskodás a zongora mögül

○ KÖTELES GÉZA, JEAN KLÁRA, ANDREA FERNANDES, MIKÓ SZILVIA, KÁLVIN BALÁZS,
ZSOLDOS BALINT, SZENNAI KÁLMÁN, TÓTH SÁMUEL | Fotó: Emmer László

Az Opera énekes-korrepitorait bemutató sorozatunk első részében a szakma évtizedek óta aktív kiválóságait mutattuk be. Most nézzük meg, hogyan igyekeznek elsajátítani a szükséges tudást a fiatalabb generáció, és mi vonzza őket ebben a szép, de nehéz hivatásban.

Várhegyi András, Filip Viktória

A Magyar Állami Operaház gazdag repertoárja mögött megannyi művész és szakember állhatatos munkája áll – mindenkire szükség van, a legkisebb csavar is nélkülözhetetlen a gépezetben. A korrepitorok egyáltalán nincsenek szem előtt, pedig a próbákon nyújtott segítségük nélkül elképzelhetetlen egy előadás megszületése. A csapatot Szennai Kálmán fogja össze, akit 1998-ban szerződtetett le Oberfrank Géza. Az ő meglátása szerint a jó szakember két fő ismérve a terhelhetőség és a kötélidegzet. „Bizonyos szempontból nekünk kell leginkább topon lennünk, hiszen egyszerre kell figyeljünk a rendezőt, a karmestert és a szólistát is. Fontos, hogy biztonságot nyújtsunk” – teszi hozzá.

Mindenki egyéni utakon keresztül jutott el az Opera intézményének kötelékébe. Ám míg korábban kizárólag a gyakorlatban lehetett elsajátítani a szükséges ismereteket, addig a fiatalabbak ma már a Zeneakadémia képzésén alapozhatják meg tudásukat. Tóth Sámuel, akit mindig is vonzott a zenés színház világa, a zongora szakkal párhuzamosan végezte el a korrepitor mesterképzést. „Édesapám, Tóth Csaba basszista az énekarban, ezért már kiskoromtól kezdve rendszeresen jártam megnézni őt” – meséli Sámuel, aki 2014 óta dolgozik zongorakísérőként. Noha azt elismeri, hogy az alapok megtanulásában fontos az iskola,

szerinte a legtöbb fogásra gyakorlat közben lehet ráérezni.

Az indiai származású Fernandes Andrea Portugáliából érkezett Budapestre, hogy a Zeneakadémia diákja lehessen. Az ifjú tehetség az elmúlt években nemcsak a szükséges szaktudást szerezte meg, de a magyar nyelvet is gyönyörűen elsajátította, amiben nagy szerepe volt annak, hogy él-hal a kihívásokért. „Amikor az Operához kerültem, eleinte nagyon izgultam, mi lesz, ha képtelen leszek követni a karmestert. Ma már sokkal magabiztosabb vagyok, elegendő, ha felkészülten érkezem a próbára és bízom benne, hogy menni fog – jegyzi meg Andrea, aki mindig számíthat a kollégái támogatására is. – Egyszer Katona Anikó tanácsolt nekem valamit azzal kapcsolatban, hogyan kellene játszani egy darab egyik részletét. Apróság volt, mégis hatalmas segítséget jelentett, és ezt az információt most már én is továbbadhatom.”

A harmadik éve itt dolgozó Mikó Szilvia is egyetért ezzel. Minden nap számos kihívás adódik, és jó érzés, hogy a tapasztaltabb munkatársakat bármikor megkereshetik a kérdéseikkel. „Rengeteget lehet tanulni tőlük. Többek között arra is rávilágítottak, hogy jó hangszeresként könnyű abba a hibába esni, hogy az átirat minden hangját el szeretnénk játszani. Ez azonban teljesen felesleges, sőt kifejezetten zavaró tud lenni, mert elvonja a figyelmet. A legfontosabb,

hogy a szimfonikus hangzás illúzióját tudjuk kelteni, ezzel is segítve a művészek felkészülését” – mondja. A szakmához nélkülözhetetlen tulajdonságok között a kreativitást, a rugalmasságot, a talpraesettséget, az empátiát és a pedagógiai érzéket említi. A zongoristaként végzett muzikus korábban New Yorkban is élt, és ott került közelebb az opera világhoz. „Amikor elkezdtem énekesekkel foglalkozni, úgy éreztem, semmi mást nem csinálnék szívesebben. Azt azonban a legmerészebb álmaimban sem gondoltam, hogy egyszer a Magyar Állami Operaházban dolgozhatom” – állítja.

Köteles Géza tizenhat éve tagja az Operának, tíz esztendeje pedig karmesterként is komoly feladatokhoz jut. Legfontosabbnak azt tartotta kiemelni, hogy a rendkívül sokrétű korrepitori tevékenység sikeressége abban rejlik, hogy a kollégák valódi kollektívaként dolgoznak együtt. Munkájuk magában foglalja az előadók szerepre való felkészítését, a rendezői próbán való zongorázást és vezénylést, továbbá a zenekarban való billentyűs hangszeren való közreműködést, illetve a nézőközönség számára láthatatlan színpadi zene vezénylését. „Mindenkinek megvannak az erősségei és a speciális területei. Azzal együtt, hogy minden szegmensben jól helyt kell állnunk, van, aki a barokk zenében mozog otthonosabban, más a kortárs vagy a német darabokban jártasabb, a harmadik a betanításáról híres, a negyedik kiválóan vezényel, vagy egyedülállóak a pianista képességei, és így tovább. Egymásra vagyunk utalva, és szerencsére kvalitásaink, képzettségünk folytán bármilyen széles repertoárt kiváló színvonalon le tudunk fedni” – nyilatkozta lapunknak.

Jean Klára szerint az Operában végzett mindennapi munka alapja az énekhang iránti szerelem. Ez a szenvedély az, ami átsegít a nehézségeken is. „Ez a foglalkozás olyan, mint az élsport: nem lehet hibázni, és a kiejtéstől kezdve a tempón át a karmester instrukcióiig mindenre ügyelni kell. A nyitottság nagyon fontos” – hangsúlyozza a második éve az intézményben dolgozó orgonista-korrepetitori végzettséggel rendelkező muzikus, aki másfél év alatt tizenkét operát tanult meg. A Prunyi Ilonánál, később Pogány Imolánál, Medveczky Ádámnál és Harazdy Miklósnál töltött diákévek alatt kezdett dalkísérettel és operákkal foglalkozni. Ma már Richard Strauss műveit tekinti igazi kihívásnak. „Az első operai munkám a Kesselyák Gergely vezényelte *Triptichon* volt. Puccini zenéjén keresztül az érzelmi gazdagság és a humor egész skáláját átélhettem, és közben nagyszerű szólítákkal dolgozhattam együtt. Meghatározó élmény volt látni az előadásra való felkészülés folyamatát, és nagyon jó érzés volt azt tapasztalni, hogy a kollégák azonnal befogadtak maguk közé. A zeneakadémiai évek során szerzett tudás sokat számít, de a tanárom már akkor figyelmeztetett, hogy később majd negyedennyi idő alatt háromszoros mennyiséget kell abszolválni. Igaza volt, hiszen egy új mű feltérképezésére tíz-tizen négy nap áll rendelkezésre, számomra viszont pont emiatt olyan izgalmas ez a szakma” – mondja lelkesen.

Jelenleg tíz fölött van az énekes-korrepetitorok száma a Házban, ami a magas repertoárszám mellett azért is indokolt, mert nagyon sokféle képességre van szükség egy-egy produkció előkészítése során. „Van, aki zongoristaként vagy orgonaművészként, más karmesterként vagy énekesként szerzett képesítést – meséli Szennai Kálmán, hozzátéve: – Egy-egy betanításnál az is számít, ki

milyen nyelven beszél, hiszen a kiejtésben is segítenünk kell a szólistákat. Mindig megbeszéljük, ki melyik darabot vinné szívesen, mert van, aki az olasz műveket, és van, aki a Wagner-operákat részesíti előnyben.” A 2014 óta a Magyar Állami Operaháznál dolgozó Kálvin Balázshoz különösen közel állnak ezek a remekművek. „Tavaly *A walkürt* és a *Parsifal*t játszottuk, idén pedig a *Siegfrieddel* készültünk. A német szerző romantikus opuszai kimondottan nehéznek számítanak, de én szeretem őket” – vallja.

Fernandes Andreát a kortárs alkotások találják meg leggyakrabban. „Amikor először találkozom egy mai darabbal, gyakran úgy érzem, hogy lehetetlen eljátszani, aztán elkezdem megtanulni, és szép lassan megbarátkozom velük” – meséli Andrea, aki beszélgetésünk idején Eötvös Péterrel próbálja *A szerelemről és más démonokról* című alkotást. „Modern zenét betanítani mindig kihívás – nyilatkozza Szennai Kálmán, aki szerint ilyenkor különösen fontos a leleményesség. – Tavaly mutattuk be Aribert Reimann *Leajét* Stefan Soltész vezényletével, amihez olyan komplikált partitúra készült, amit zongorával képtelenség volt leképezni úgy, hogy az énekes be tudjon lépni. Igazi kihívás volt mindenki számára!” Tóth Sámuel is túl van már több kimondottan embert próbáló operán. „Thomas Adès *A vihar* című darabja rettentően nehéz volt, a zongorakivonatból még egy kottát kellett készítenem, hogy érthető legyen. Ezután egy-egy *Don Giovanni*- vagy *Varázsfuvola*-előadás már jóval egyszerűbb feladatot jelent” – jegyzi meg.

Zsoldos Bálint zongoraművész karrierje mellett egy éve erősíti a csapatot. Mint meséli, elsősorban az vonzotta, hogy a munka révén megismerheti az Opera gazdag repertoárját. Úgy véli, a korrepe-

titornak biztos támpontot kell adnia az énekesnek, de emellett komoly koncentrációra van szükség több irányba is. „Nekünk a karmester a vezérlő csillagunk. Sokszor nem könnyű interpretálni a pontos dirigensi szándékot, ezért folyamatos figyelemre van szükség” – állítja.

Szennai Kálmán úgy véli, a pálya nehézségei ellenére az utánpótlás biztosítottan látszik: a fiatalabb generáció tagjai jól érzik magukat az Operában, és szívesen maradnak. Zsoldos Bálint szerint nagyon kell szeretni ezt a zenei műfajt ahhoz, hogy valaki több évtizeden keresztül a pályán maradjon. „Engem nagyon érdekel ez a hivatás, és remélem, a hullámvölgyek messze elkerülnek majd” – teszi hozzá. Kálvin Balázst a matematikában szerzett jártassága is segíti a feladatok ellátásában. „A logikus gondolkodás főleg a nehezebb darabok esetében jön jól, de a zeneszerzésben is nagy hasznát veszem, amivel ugyancsak kacérokodom már egy ideje” – meséli.

Tóth Sámuel sokrétű munkának tartja a korrepetitorságot, amelyből sokat lehet tanulni, de egyéb távlati terveket is dédelget. „Tavaly nyáron felvettek a Zeneakadémia karmester szakára, amelyben az Andrássy úti intézmény vezetői is abszolút támogatnak, mert így később vezényelni is tudok majd, ha szükség lesz rá.” A dirigálás Fernandes Andreát is érdekli, ám ő az éneklésben szeretne fejlődni. „Jobban tudnék segíteni a dalnokoknak, ha ismerném a technikát – fejt ki Andrea, aki darabismeretének bővítését is fontosnak tartja. – Céljaim között szerepel, hogy megtanuljam Mozart, Puccini és Verdi operáit. Szeretném, ha egy nap nekem is olyan gazdag repertoárom lenne, mint az idősebb kollégáknak!” ◦

Bemutató:
2017. február 24.

Koreográfus-rendező:
BOZSIK YVETTE

Előadások:
március 1. • március 28.

Michel de Ghelderode

AZ ÚR KOMÉDIÁISAI

képek Assisi Szent Ferenc életéből

Kottából készülni kell

Nem engedhetjük meg magunknak, hogy ne oldjuk meg a feladatot. Ilyen roppant egyszerűen is meg lehet fogalmazni az elvégzendő munka lényegét. Más kérdés, hogy e mögött a kijelentés mögött milyen minőségű felkészültség és mennyi fáradozás áll. Például a kottatárban.

Szabó Z. Levente

Elfoglaljuk helyünket a páholyokban, széksorokban. A zenekar már az árokban van, éppen hangolnak. Még pár perc, majd kihunynak a fények, bejön a karmester, és elkezdődik az előadás. Ez a folyamat mindenki számára természetes, aki rendszeresen jár előadásokra az Operaházba vagy éppen az Erkel Színházba. Jellemzően nem is gondolkodunk el azon, ami magától értetődőnek látszik, például, hogy a zenekar tagjai előtt ott a kotta és kevesen tudjuk, hogy pontosan mi történik a háttérben, amíg ez a nélkülözhetetlen kellék a helyére kerül. „A mi dolgunk az, hogy a produkcióhoz szükséges minden kottát időben megkapjon a zenekar, az ügyelő, a sűgő, az énekes, a kórus, a rendező. Sőt ha televíziós közvetítésre is számítani kell, akkor az adásrendezőnek is juttatunk egy

példányt – mondja Zech Dóra, az Operaház kottatárának vezetője. A hely, ahol a csapat dolgozik valamilyen főúri kastély gyakran használt könyvtárszobájára emlékeztet. Ráadásul ez a harmadik emelet, ami alig pár méternyire található az Operaház tetején körbefutó területtől, így ha éppen van egy szusszanásnyi idő, egy bögre kávéval a kézben Budapest panorámájában is lehet gyönyörködni. De ezek a ritkább pillanatok. Igaz, a kéziratok szerelmesei nem is kíváncsiak ki, még a kisebb zsúfoltságot is élményként élék meg, hiszen minden talpalatnyi felület kihasználva sorakoznak a kötetek. Első belépésre és körbepillantásra is legalább harminc-negyven opera címe tűnik föl az egyes dossziék gerincére írva.

„Ez a kottakincs komoly értéket jelent az intézménynek – hangsúlyozza Zech Dóra. – Itt inkább az éppen repertoáron lévő darabok anyagai, zongorakivonatai tornyosulnak, a legrégebbi kéziratosok egy másik helyen, az Emléktárunkban őrizzük. Hozzá kell tennem, hogy nem csupán az Operaház tulajdonában lévő, hanem bérelt példányokkal is foglalkozunk, hiszen bizonyos partitúrák védettek, így azokat csak kölcsönözni lehet. Többek között az is a feladatunk része, hogy egy-egy produkcióhoz időben beszerezzük a megfelelő arzenált. Ehhez ismernünk kell a lelőhelyeket, a feltételeket, és megfelelő kapcsolatrendszerre is szükség van. A rendszeresen előkerülő műveknél világszerte az az általános gyakorlat, hogy akkor is megőrizhetjük a kottákat, amikor éppen nem fut

Fotó: Nagy Attila

a darab, így a felújításnál nem kell előről kezdeni mindent: a kölcsönzést, a rendezés speciális hűzésainak jelölését az egyes szíjok lapjain stb. Természetesen előfordult már, hogy új verzióra volt szükség, mert a karmesternek pontos elképzelése volt, és például a *Lammermoori Lucia* című operának a Jésus López Cobos-féle verzióját kérte. A *Don Quijote*-premier kapcsán pedig egy egészen különös eset állt elő. Mivel mindig az adott koreográfiához kell igazodni, és rengeteg változat, variáció van, a dirigensnek folyamatosan figyelemmel kell követnie a készülő kottát, így tőlünk is kapott egy példányt. Az előkészületeknél azonban egy felvételt is használt, ami alapján a kottából huszonhét ütem hiányzott. Szerencsére a hanganyag alapján leírta a kérdéses részt, mi pedig el tudtuk készíteni a kiegészítést.”

Arra a kérdésemre, miszerint van-e mindenre elegendő idő a bemutatók előtt, azt a határozott választ kapom, hogy természetesen igen! „A speciális előadásokra, alkalmi estekre való felkészülés nagyobb erőfeszítést, koncentrációt követel, hiszen sokszor még az utolsó pillanatban is változhat a vendég fellépők személye, és ennek

következtében a tervezett műsor is. De ilyenkor sem engedhetjük meg magunknak, hogy ne oldjuk meg a feladatot – mondja. A vendégkarmesterekkel kapcsolatban is bejáratott gyakorlat alakult ki. – Ilyenkor ők igazodnak az éppen műsoron lévő változathoz, amelynek kellékeit időben eljuttatjuk nekik, így fel tudnak készülni belőle. A dirigensek és az énekesek is jól ismerik ezeket a műveket, így jellemzően elegendő azt a zongorakivonatot megküldeni a felkészüléshez, amelyben fel vannak tüntetve az előadás változtatásai.”

Az az eddigiekből is látszik, hogy ehhez a szakmához könyvtárosi rutinra, ugyanakkor megfelelő szintű zenei képzettségre is szükség van. Bármilyen izgalmas is ez a munka, mégis nehéz

elképzelni, hogy valaki a zeneiskola padjaiban arról ábrándozzon, hogy egyszer majd kottatáros lesz belőle, így az Opera munkatársai is különféle háttérrel kerültek az Ybl-palotába. Zech Dóra korábban országos gyűjteménynél dolgozott, a kollégái között voltak, akik zenei végzettséggel rendelkeznek, és olyan tagja is akadt a csoportnak, aki gyerekkora óta itt van és rendszeresen lép fel segédzereplőként. Ez a kottaváltozatok ismeretében is nagy előnyt jelent. A csapatot még egy könyvkötő személye teszi teljessé, az ötvenalas, hangjegyekkel telerölt papírlapokat pedig szalonképessé. Így lehet elérni azt, hogy mi, nézők esténként úgy ülhetünk le kényelmes székeinkbe, hogy fel sem merül a kérdés: milyen kottából is játszanak a zenészek. ○

Fotó: Nagy Attila
MEGYESI ROBIN, CSANYI VALÉRIA, CSONGÁRNÉ BÓDI MELINDA, ZECH DÓRA, MARTIN JULIANA, BENEDEK IVÁNNÉ TÜNDE

A tavasz hat pillanata

MACBETH - PÉCSI NEMZETI SZÍNHÁZ
- MIKSCH ADRIENN, BOGNÁR SZABOLCS
Fotó: Körtvélyesi László

Az elmúlt évek gyakorlatát követve ismét hat társulat fogadta el az Opera felkérését, így az április 4-én kezdődő sorozaton pár nap leforgása alatt átfogó képet kaphatunk a legkiemelkedőbb magyar színházak által képviselt zenés produciókról Győrtől egészen Kolozsvárig. A válogatás nemcsak egy földrajzi ívet jár be, de ha a fesztivál összes előadását van szerencsénk megtekinteni, akkor bátran mondhatjuk, hogy az opera műfajának időbeli fejlődésének is szem-, de legalábbis fültanúi lehetünk.

A vendégszerepléssel kapcsolatban Mozart *Don Giovanni*jának rendezője, a Kolozsvári Magyar Opera megbízott művészeti vezetője, Selmeczi György azt nyilatkozta, hogy „ebben a városban jelenleg ez a mű képviseli leginkább azokat a kiváló tehetségű előadókat, akik az utóbbi években feltűnő színészi, vokális kvalitásaikkal és teljesítményükkel az intézmény vezető művészeivé értek. – Az április 4-én Budapesten látható darabról így vélekedik: – Jellemzően húsz-huszonöt-évenként alakul úgy egy társulat összetétele, hogy e mű szerepeit kiegyenlítően ki lehet osztani. A kolozsvári együttesben most éppen minden figurára van alkalmas előadó. A cél egy jól »olvasható« előadás létrehozása volt, amely a kamarazenélés és a kamaradráma attitűdjeit helyezi a középpontba.”

Nincs ez másképp a Győri Nemzeti Színház *Traviata*-produkciója kapcsán sem. Szűcs Gábor rendezése mindössze két hónappal a győri premier után látható a fővárosban, április 5-én. Másnap Toronykő Attila elképzelése alapján kerül színre az olasz mester *A trubadúr* című négyfelvonásos a Szegedi Nemzeti Színház előadásában. Toronykő Attila és a szegediek tavaly

áprilisban bemutatott produkciója izgalmas, bizonyos értelemben hagyományosnak mondható, mégis a kornak megfelelő technikai újításokkal megvalósított zenés színház. Toronykő bevallása szerint ugyanis nem lehet elvonatkoztatni az alaphelyzintől, az információszegény, az egyházi és az inkvizíciós hatalom által befolyásolt középkori Spanyolországtól. Mint mondja: „A trubadúr a saját megírt korában, azaz a 15. században kell játszani, természetesen a mai színházi eszközök és a mai esztétikai érzet igényeinek megfelelően”.

A Primavera Verdi-triász a Gulyás Dénes által megálmodott *Macbeth*tel lesz teljessé, ami a fesztivál záródarabjaként lesz látható április 9-én. Ahogy a Pécsi Nemzeti Színház zeneigazgatója fogalmazott: „Pécsett emberemlékezet óta nem volt műsoron ez a zenedráma, többek között emiatt különös műgonddal, a remekműveknek kijáró tisztelettel és szeretettel fogtam a darab feldolgozásához”.

Április 7-én a közönséget Gemza Péter *Bánk bán*-felújítása várja, amely a negyvenes évek azon trendjét követi, amely szerint Bánk bán szövegét tenorról baritonra cserélik. A mű ebben a felfogásban egyrészt sokkal inkább kapcsolódik az operairodalom különböző korszakait megelevenítő rendezvényi ívbe, csatlakozva a késői Verdi-operák súlyos bariton szerepeinek jelentőségéhez és hangulatához, másrészt a debreceni Csokonai Nemzeti Színház előadásában így még erősebbé válik Bánk karaktere és a kontraszt is, amely az emberi nagyság és a hatalomért harcoló kisemberek intrikája között feszül.

Üde, ám annál komolyabb színfoltot jelent április 8-án a Miskolci Nemzeti

Színház produkciója Szabó Máté rendezésében, hiszen az úgynevezett wagneri zenedráma fejlődési útjának kezdőpontjaként értelmezhető *A bolygó hollandi* kerül színre. A mű egyedülálló a miskolci teátrum történetében, hiszen a Szegedi Szabadtéri Játékokkal fennálló együttműködés sikereként először mutathat be Wagner-operát a társulat, ami a januári premier után rögtön Budapesten is megmértetett. A rendező, Szabó Máté a semmibevetettség, a távolba merengés, a végtelen üresség és az eleven termékenység találkozását emelte ki a darabbal kapcsolatban: „Nem kívántam Wagnerrel versenyezni a tenger ábrázolásában, így került a

A TRUBADÚR - SZEGEDI NEMZETI SZÍNHÁZ - WIEDEMANN BERNADETT
Fotó: Kelemen József

TRAVIATA - GYŐRI NEMZETI SZÍNHÁZ
Fotó: Orosz Sándor

történet az *Úrodüsszeiá*hoz hasonló, képzeletbeli, mégis nagyon ismerős zsánerbe. – S bár a miskolci közönség kivételes, zárásként arra világít rá: – Az Erkel-beli előadásokon általában elábrándozunk arról, milyen jó lenne egy olyan korszakban élni, ahol a vidéki operaközönség is annyi élményt kap, mint a fővárosi.”

A BOLYGÓ HOLLANDI - MISKOLCI NEMZETI SZÍNHÁZ - LÁSZLÓ BOLDIZSÁR, RÁLIK SZILVIA
Fotó: Éder Vera

TRAVIATA - GYŐRI NEMZETI SZÍNHÁZ
Fotó: Orosz Sándor

A TRUBADÚR - SZEGEDI NEMZETI SZÍNHÁZ - NADIA CERCHÉZ, ÉS KELEMEN ZOLTÁN
Fotó: Kelemen József

© PAVLO HUNKA

Húsvéti összművészet

Bach Máté-passiója, Mascagni Parasztszünete és Messa di Gloria... – és természetesen a Parsifal, méghozzá egy este két szerepet éneklő vendégművésszel, Pavlo Hunkával. De az Opera ünnepi programválasztékának idén már az ételkultúra is része lesz.

Pallós Tamás

„Nem tudom, ki hova tartozik, de aki ezzel a darabbal találkozik, annak le kell térdelnie és hinnie kell.” Szem- és fültanúk szerint Ferencsik János ezzel az üzenettel vezette fel a Parsifal betanítását az Erkel Színházban. A lelkével vezényelt; „módszere” a közreműködőkre és a közönségre egyaránt átsugárzó lelkesedés, elragadtatás volt. Mondják, maga is sejtette, talán tudta, hogy hatyúdala lesz a „fennkölt ünnepi játék”. Bónis Ferenc – a karmester halála évében, 1984-ben megjelent – találkozásokönyvében Ferencsik tárgyilagosan idézte vonatkozó emlékeit: „1983 elején, csaknem másfél hónapon keresztül egyebet sem csináltam, mint a Parsifalt próbáltam. Ez a remekmű újdonságnak számított mindenkinek számára, hiszen az utánam következő két generáció már nem láthatta – legalábbis magyar színpadon már nem. (...) Ez a Parsifal azért hatott – kétségkívül *hatott*, nem is tagadom –, mert az előadás valamennyi résztvevője érezte: mekkora felelősség egy évtizedek óta nem játszott Wagner-műért, az utolsó nagy Wagner-darabért küzdeni. A felújított, diadalmasan visszatért Parsifal Wagner halálának századik évfordulóján, 1983. február 13-án hangzott el először, azóta is zsúfolt házak előtt játsszuk.” (Érdemes megjegyezni, hogy az ideai előadás tisztelgés Ferencsik János előtt is, aki szántíz évvel ez előtt, 1907. január 18-án született.)

Mikó András – Wieland Wagnert követve – az 1950-es évek elején indult puritán „új bayreuthi” stílusban vitte színre a zenedrámát. Jelzészserű, könnyen mozgatható díszletelemek, lomb- és virágfüggönyök, lényegre törő, sallangtalan egyszerűség, oratorikus emelkedettség. Egy korszak kései, visszafogott látványvilágú tükre. Mikó színháztörténeti klasszikussá merevült – jóllehet, időközben kisebb igazításokon átesett – Parsifal-rendezése immár hagyomá-

© Fotó: Nagy Attila

nyosan az Opera húsvéti programjának állandó és legfontosabb darabja. Nem véletlen, hiszen Wagner döbbenetes erejű „evangélium magyarázata” teológiai mélységgel világít rá az emberiség üdvtörténetére, a megváltás művének ránk bízott továbbvitelére.

Számos világhírű művész lépett fel e nemzetközi szinten is számon tartott, muzeális értékű produkcióban. Polgár László egykori legendás szerepét, Gurnemanzot olyan vendégek is éne-

kelték, mint Philip Kang, Robert Holl, Alfred Muff, Eric Halfvarson vagy Matti Salminen. Heiko Trinsinger, Alejandro Marco-Buhrmester és Gerd Grochowski után idén Pavlo Hunka gazdagítja a külföldi Amfortasok sorát. Fellépése ráadásul némi „konceptióváltást” is ígér. Az ukrán apa és brit anya gyermekeként született angol basszbariton ugyanis ezúttal nemcsak a montsalvati lovagok múlhatatlan testi-lelki sebtől szenvedő királyát alakítja, hanem a Grál-közösség vesztére törő varázslót, Klingsort is. Így alkalma nyílik arra, hogy az élet, „színét és fonákját”, a végső dolgokról való döntés éles kontrasztját, a mennyei és a démoni jellemzők kettősségét egy előadásban jelenítse meg. Egyedülálló vállalkozása afféle zenei rekordkísérletnek is tűnik.

Az előbb nyelvészként, majd ügyvédként végzett Pavlo Hunka a manchesteri Royal Northern College of Music hallgatójaként kezdte, később Svájcban, Maria Săndulescu növendékeként fejezte be énekesi tanulmányait. Majdnem három évtizede tartó művészi pályafutása során Európa szinte valamennyi jelentős operaházában fellépett, de a tengerentúlon is megismerték a nevét. A legnagyobb

karmesterekkel és rendezőkkel dolgozott. Óriási repertoárjában – Mozarttól kezdődően – az olasz, német, orosz, francia, cseh operák nagy bariton és basszus szerepei mellett megtaláljuk Bartók Kékszakállúját és Ligeti György *Le grand macabre*-jének Nekrotzarját is. Hunka – Christine Brewer, Robert Lloyd és Richard Margison partnereként – Don Pizarrot éneklő Beethoven *Fidelio*-jának a Chandos Records által megjelentetett angol nyelvű CD-felvételén; DVD-n pedig Berg *Lulujának* 2012-es brüsszeli előadásában Schigolchként tűnik fel. Elsősorban az erős, sőt agresszív, kemény karakterek specialistájaként tartják számon, újabban azonban az ukrán dalkultúra terjesztőjeként egészen más oldaláról is megismerhetette a közönség.

A Gesamtkunstwerk kiteljesítéseként idén már a gasztronómia is része lesz a Magyar Állami Operaház húsvéti programkínálatának. A színház igényes étel- és italválasztékáért felelős Zsidai Csoport, Lutz Lajos séf vezetésével április 10. és 30. között az ünnepkörhöz kötődő ajánlattal, egyebek mellett füstölt csülökkel, tormás római salátával, marinált céklával és fűrtójással várja a vendégeket az Opera Caféban. ○

© Fotó: Csibi Szilvia

© Fotó: Nagy Attila

Egy nap az énekszóért

Fotó: Nagy Attila

Nagy volt az érdeklődés a tavalyi, Erkel Színházban rendezett kórustalálkozó iránt, így idén is a programkínálat fontos részét képezi a *Dalárnap*. Az amatőr énekeseknek szervezett rendezvény részletei mellett Strausz Kálmán, az Opera karigazgatója, Liszt-díjas muzikus felvázolta a jövőre vonatkozó szakmai célokat, és számos műhelytitkokról is mesélt.

Filip Viktória

Új hagyomány van születőben, vagy inkább egy régi folytatódik, hiszen Erkel Ferenc volt az első elnöke az Országos Magyar Daláregyesületnek. Hogyan kell elképzelnünk ma a kórusmozgalom Operához köthető részét?

A Magyar Állami Operaház főigazgatói levélben, míg partnerünk, a Mindszenty Zsuzsánna elnökletével működő KÓTA a honlapján keresztül

szólítja meg az énekkarokat, működjenek azok határainkon belül vagy kívül. Április 22-én gyűlünk majd össze, és minden jelentkező tíz-tízperces előadással mutatkozik be az Erkel Színház színpadán, a váltáskor pedig elhangzik egy ismertető a következő fellépőről és a műsorról is. Minden résztvevőt arra biztatunk, hogy üljön be és hallgassa meg a másikat, mert így hasznos ismeretek birtokába juthat. Késő délután

STRAUSZ KÁLMÁN | Fotó: Nagy Attila

kerül sor az esti előadás közös próbájára, ahol a *Nabucco Szabadság-kórusát* gyakoroljuk majd.

Tavaly a *Parasztbecsület Húsvéti kórusa* aratott nagy sikert Hoppál Péter államtitkár úr vezényletével.

Nagy élmény volt, amikor a nézőtéren helyet foglaló negyvennyolc énekkar, azaz mintegy kilencszáz fő és a színpadon lévő operaházi együttes egyszerre szólaltatta meg Mascagni zenéjét. A külföldről érkező japán vendégek, akik épp az aznapi előadásra váltottak jegyet, ámulatba estek az egész termet betöltő hangzástól. Idén is hasonló hatást szeretnénk elérni egy gyors karmesterváltással Halász Péter, a produkció dirigense és a képzett karnagyként a színpadi közegben rutinosan mozgó államtitkár úr részvételével.

A Budapesti Nemzetközi Kórusverseny alapítójaként számtalan szervezési tapasztalatot gyűjtött az évek során. Hogyan oldható meg a résztvevők koordinációja és a program változatosságának biztosítása?

A Dalárnapot inkább egy fesztiválhoz hasonlítanám, ahol fontos a komfortérzet megtartása. A távolabbról, például Nyíradonyból, Nyírbátorból, Zalaszentgrótról érkezők műsorát igyekszem későbbre időzíteni, hogy kényelmesen ide tudjanak érni, a repertoár összeállításánál pedig az előzetesen elküldött terveket veszem alapul. Nem változtatom meg őket, de ha túl hosszú egy-egy mű vagy már sokadszor szerepel a programban, javaslatot teszek a karvezetők felé. Lényeges a napirend, hiszen az esti előadás kezdése percre pontosan kötött, és időt kell biztosítani a színpad átrendezéséhez, a díszletelemek felállításához, és természetesen az összpróbát is meg kell tudnunk tartani.

Fotó: Nagy Attila

Milyen visszajelzések érkeztek a résztvevőktől a tavalyi rendezvényt követően?

Akik eljöttek, kifejezetten érdekesnek találták, és sokan idén is jelentkezett. Sokáig vezettem amatőr énekkart és tapasztalatból tudom, hogy a legnagyobb gondot mindig az jelentette, hogy tudok-e olyan újdonsággal szolgálni, amitől a lelkesedés újra szárnyra kap, és tovább folytatódik a közös munka. Az ő esetükben különösen fontos kérdés,

hogy a szűk környezetükben lévő lehetőségeket ki tudják-e bővíteni.

Kizárólag felnőtt kórusokat várnak?

Nem, és tavaly is szép számmal érkeztek gyerekkarok is, aminek nagyon örültem. Mindez igen fontos egyrészt a zenei utánpótlás-nevelés, másrészt a kóruséneklés, harmadrészt az Opera közönségének frissítése szempontjából. Remekül működnek a Ház ifjúsági programjai, az *OperaKalandot* különösen kiemelném. A Dalárnapnak is van

Fotó: Csibi Szilvia

egyfajta fiatalokat célzó üzenete. Ez a megmozdulás azok számára jelenthet igazi vonzerőt, akik foglalkoznak zenével, de nem professzionális szinten, inkább a maguk öröme, a lelkük és műveltségük gazdagítása miatt gyakorolnak. Az éneklés Parnasszusa az opera-előadás, és mi ebből tudunk ízelítőt adni. Óriási zenei élményt jelent ilyen nagy számban énekelni, ráadásul mindezt az ország egyik – ha nem a – legjobb akusztikájú színházában tehetjük, így 2018-ban is szeretnénk folytatni a kezdeményezést.

„Minden várakozást felülmúló”, „széles skálán mozgó eszköztár”, „soha sem hallott magaslatokra emelkedő” – csak néhány kiragadott részlet az énekkart érintő kritikákból. Mi a titka a kimagasló szakmai nívónak?

Elsősorban az elődeim munkája, hiszen én csak két és fél éve töltöm be a jelenlegi pozíciót. Sok segítséget kapok a kóruszenei asszisztensektől, de a korábbi gyakorlathoz hasonlóan a bemutatók anyagát személyesen tanítom be, és a zenekari próbákon is jelen vagyok, ahol már díszletben, jelmezben, a teljes szimfonikus együttes részvételével zajlik a készülődés. A nézőtér közepén vagy kicsit hátrébról hallgatom a művet, majd a karmesterrel együttműködve beállítjuk a hangzást. Ma már nem jellemző az a gyakorlat, amely szerint az énekkar egy helyben állva énekel. Sokszor komoly koreográfiát kell megtanulniuk, vagy a proscenium páholyból, esetleg a színpad leghátsó részéből szól a hangjuk. Az oratóriumkórusnál megszokott rutinnal szemben nem azonos szövegek tagjai állnak egymás mellett, mert a színpadképtől függően helyezkednek el a pódiumon – és így is egységes hangzást kellett létrehozni. Roppant izgalmas feladat!

Mi jelenti a legnagyobb kihívást?

Szervezetileg egy énekkarunk van, de ez tulajdonképpen kettőt jelent. A több mint száz főből álló nagy együttest a régebb óta itt dolgozó kollégák alkotják, akiknek jelentős színpadi gyakorlatuk és hatalmas repertoárjuk van. A kisebb létszámú kar tagjait az Erkel Színház újrainításakor válogattunk össze javarészt friss diplomásokból, és az elmúlt két és fél év alatt sok mindent megtanultak már. Két játszóhelyünk van, ezért nagyon kell ügyelni arra, hogy a megfelelő ember jó időben legyen jó helyen úgy, hogy a törvény által előírt szolgálati mennyiséget se lépjük túl. Tisztában kell lenni azzal, hogy melyik énekkari művész mely darabokat tudja – nemcsak a hanganyagot, hanem a színpadi mozgást, a rendezés speciális aspektusait is. A *Bohémélet* című darabnál például a zene ott van mindkét énekkar fejében, de a nagykórus a régi, a kiskórus az új rendezés szerint tudja. A logisztika és a próbák, előadások mátrixának létrehozása komplikált feladat. Úgy kell összehangolni a munkát, hogy a közönség semmit se érzékeljen a nehézségekből, és az előadásokon a lehető legmagasabb színvonalon teljesítsünk.

Kik azok a mesterek, akik a leginkább meghatározták a zenei gondolkodását?

A karvezetés csínját-bínját Vásárhelyi

Zoltántól lestem el, a pontos ütés-technikát és a következetességet Párkai Istvántól tanultam, a kismormák megbecsülését pedig Maklári Józseftől kaptam. Ő adta azt az életre szóló tanácsot is, hogy a karmester ne telepedjen rá a zenészeire, hagyja őket muzsikálni és csak a fontos helyeken avatkozzon be. Claudio Abbadóval ugyan személyesen nem találkoztam, de felvételeit a mai napig megismerem, dolgoztam viszont Solti Györggyel és Lorin Maazellel is. Az operák tekintetében Marcello Viotti és Ferencsik János volt rám nagy hatással. Az ő örökségük is hozzájárult ahhoz, hogy nagy hangsúlyt fektetek a hangzásbeli, ritmikai perfekcióra, a transzparens éneklésmódra és a stílusok közötti jártasságra is. Fontos alkalmazkodni ahhoz a nemzetközi trendhez is, ami a kiegyensúlyozott, szép, széles dinamikai határok között éneklő kórus felé visz. Ezekért a célokért dolgozom nap mint nap. ○

Fotó: Csibi Szilvia

Fotó: Csibi Szilvia

„Extrém sport az operaházi koncertmesterség”

Balettmániás és operarajongó Danyilova Galina, a Magyar Állami Operaház Kamaraművésze. A zenekar koncertmestere elmesélte, mi köze a tizennégy négyzetméteres társbérletnek a hegedűhöz, gyerekként hogyan kötődött a magyarokhoz és miért kell időnként dirigálnia. Szemere Katalin

Fotó: Emmer László

Mit kell tudnia egy hangversenymesternek, miben különbözik a többi zenésztől?

Más a feladata a szimfonikus együttesben és az opera vagy a balett műfajában. Az előbbiben a karmester utasítását közvetíti a muzikusoknak, és gyakran szólózik. Az Operában ezen felül sokszor lavírozni kell a zenekar és a színpad, a karmester és az énekes vagy a táncos között. Ők gyakran egymással vannak elfoglalva, ezért diplomatikusan úgy kell „mesterkedni”, hogy mindenkinek jó legyen. Extrém sport az operaházi koncertmesterség: sosem tudható, mikor jön egy nehézségi helyzet, amelyre hideg fejjel kell reagálni.

Mi volt a legkínosabb szituáció?

Sok ilyen volt, de hirtelen a *Szávitri* című opera jut eszembe. A Thália Színházban mutattuk be, és mivel az előadás előtt forgatott róla az egyik televízió, azt kérték, menjünk be a szokásosnál egy órával korábban. Mindenkinek szóltak, kivéve a karmesternek. Oberfrank Gézá – Isten nyugosztalja – vártuk, vártuk, de nem jött. Akkor úgy döntött a rendező: én dirigáljak.

Máskor is vezényelt?

A *denevér*ben hagyomány, hogy amikor már a karmester is a színpadon hajol meg, beint az első hegedűsnek, és ő irányít tovább. Igazán sosem akartam vezényelni, bár szólózni szeretek, és nagyon jó zenekarban vagy kamaragyüttesben is játszani.

Közvetlen családjában nem volt muzikus, a távoliban operaénekes és zongoraművész viszont igen. Miért a hegedűt választotta?

Amikor iskolás lettem, a szüleim elvittek a zeneiskolába, mert mindig a zongorához rohantam, amikor

egy baráti családnál vendégségben voltunk. Föl akartak venni zongora szakra, de otthon, a társbérlet tizen-négy négyzetméteres szobájába nem fért el egy kisebb típus sem. Így került a képbe a hegedű. Később kaptunk lakást, és ezermester apukám talált egy borzalmas állapotú pianínót. Gyönyörűen felújította, remekül szólt, de maradtam a korábbi hangszeremnél. A Moszkvai Csajkovszkij Konzervatórium minden évben zongoraversenyt rendezett nem zongoristáknak, amelyet váltva nyertünk egy másik hegedűssel. Át akartak hívni a zongora tanszékre, de nem akartam váltani.

Mi volt a legnehezebb abban, amikor Magyarországra költöztek a nyolcvanas évek közepén?

Egyértelműen a nyelv, mert egyáltalán nem beszéltem magyarul. A férjem, Bartos Csaba tökéletesen megtanult oroszul a Csajkovszkij Konzervatóriumban, és mivel úgymint megértettük egymást, nem kellett próbálkoznom az elsajátítással. Csabával egyébként közös kamarazene-tanárunk volt. Amikor triózni kellett, ajánlott neki egy már nemzetközi versenygyőztes uruguayi hegedűst, de ő inkább engem választott, mert tetszett neki, ahogy játszottam. Ez 1979-ben volt, és azóta is koncertezünk a Bartos Trióval.

Szóval nem beszélt magyarul, bár mindketten tökéletesen tudtak oroszul, mégis Magyarországot választották. Furcsa.

Megpróbáltunk maradni, mert nekem jó állásom volt a Kirov – most Mariinszkij – Színház zenekarában, ahova jó százhusz jelentkező közül vettek fel. De amikor lejárt Csaba ösztöndíja, haza kellett költöznie, én pedig jöttem vele. Szerintem Magyarország nekem fel van írva a fellegekbe. Az óvodai táncversenyen

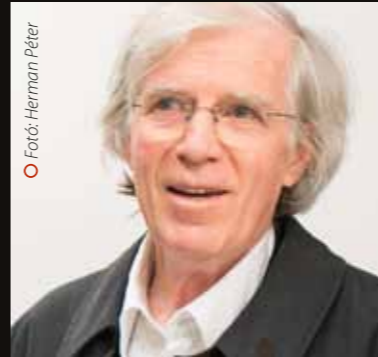
csárdást táncoltam tradicionális ruhácskában. Rajongtunk a popzenészekért, Koós Jánosért, Kovács Katiért, és amikor az iskolában levelező partnert kellett keresnünk, véletlenül „rám osztottak” egy magyar fiút. Érettségi után pedig a kedvenc tanáromtól Bartók-kottát kaptam, a 2. *hegedű-zongora szonátát*. A konzervatóriumban a magyar származású Auer Lipót módszere alapján tanultuk, mert ő alapozta meg az orosz hegedűpedagógiát. Elmondhatom: nekem anyanyelvem az Auer-iskola. Hogy tovább csavarjam: Auer Lipót anyukája az anyósom déd-déd-nagymamája volt.

Tényleg minden ide vezette, de mennyire érezte magát otthonosan „idegenben”?

Úgy költöztünk ide, hogy már megvolt a munkahelyem a kecskeméti konzervatóriumban, de az eleje nehéz volt. Minden órára úgy mentem be, hogy megkértem Csabát, írjon nekem magyarul tíz olyan mondatot, amit gyakran használok. Óráról órára bővült a szókincsem. Később tanított a barátnőm is, aki egy szót sem beszélt oroszul, és a tanítványaim is segítettek – van, aki most kollégám a zenekarban. Amikor Kecskeméten nem úgy történtek a dolgok, ahogy ígérték, jelentkeztem a Magyar Állami Hangversenyzenekar próbajátékára. Bár sikerült bekerülnöm, nem mentem azonnal, nem hagytam magára a két érettségiző növendéket. A következő évben, 1985-ben meghirdették az Opera koncertmesteri posztját, és felvettek.

Harmincegy évvel később, azaz elmúlt évad végén megkapta az Opera kamaraművészi elismerését. Emlékszik, mire gondolt, amikor megtudta?

IN MEMORIAM

Fotó: Herman Péter

Hosszan tartó, súlyos betegség után, 2017. február 8-án életének 75. évében elhunyt Csikós Attila Kossuth- és Jászai Mari-díjas építész, jelmez- és díszlettervező. Az ungvári születésű alkotó 1968 és 1979 között műteremvezető világlátóként

Arra, hogy óriási megtiszteltetés, amiért kiemeltek, észrevettek. Ezek szerint jó, amit csinálók. És amit Auer Lipót Szentpétervárott játszott, azt ma én hegedülhetem Magyarországon. Erről is beszéltem, amikor megköszöntem a díjat.

Az, hogy elismerték a munkáját, nem újdonság, kapott Juventus-díjat, Komor Vilmos-plakettet, és az Év művésze lett.

A mostani azért becses, mert zenekari művészt második alkalommal ismertek el ezzel. Korábban ez csak az énekeseknek és a balett-táncosoknak járt.

Tegye a szívére a kezét, a három évtizednyi operaházi tagsága alatt egyszer sem akart váltani?

Hűséges típus vagyok, és a mi életünk nagyon más, mint a szimfonikus zenekaroké. Ettől izgalmas. Nekik mondjuk kétórás a

és megbízott díszlettervezőként kezdte pályáját az Andrássy úti Ybl-palotában, első operaházi díszlettervét 1969-ben Verdi *A trubadúr* című zenedrámájához készítette, amit csaknem nyolcvan további opera- és balett-előadás követett. Csikós Attila negyven éven át határozta meg az Opera látványvilágát, egyenes folytatója az Oláh Gusztáv-i, Fülöp Zoltán-i örökségnek. Olyan emlékezetes produkciókhoz tervezett díszleteket, mint *a Pillangókisasszony*, *A cigánybáró*, *az Adriana Lecouvreur*, *az Aida*, *a Bánk bán*, *a Seherezáde*, *a Cipkerózsika*, *a makrancos Kata* vagy a *Giselle*. Gyakran hívták külföldi színházakhoz is és 2005-ben Aichiben a világlátó német kiállítás

pavilonját, 2010-ben pedig a Shanghai-i világlátó német pavilonjának kastély éttermét tervezte. 1989 és 2005 között a Magyar Állami Operaház vezető díszlettervezője volt. 1990-ben Jászai-díjat, 1998-ban Oláh Gusztáv-emlékplakettet, 2001-ben Kossuth-díjat kapott. 2013 óta a Magyar Állami Operaház örökös tagja és mesterművésze, valamint a Magyar Művészeti Akadémia Színművészeti Tagozatának rendes tagja volt. Ókovács Szilveszter főigazgató a művész halála előtt egy nappal levélben tolmácsolta, hogy az *Arabellához* és a *Szilfid* című baletthez készült két utolsó díszletét az Opera védetté nyilvánítja, és megőrzi az utókornak.

koncertjük, és csak arra próbálnak. Mi majdnem minden alkalommal mást játszunk, folyamatosan több darabot tartunk fejben. Egyik nap az ötórás Wagner-opera megy, másnap délelőtt a háromórás Verdi-mű, este pedig Eötvös Péter darabja. Ilyenkor arra is gondolok, hogy én ugyan több százszor játszom ugyanazt a zenét, de mindig van egy-egy néző, aki először látja-hallja. Rajtam is múlik, hogy visszajön-e. Büszkén mondhatom azt is, hogy ismerem a koreográfiák minden lépését és a jelentését is. Balettmániás is vagyok. Amikor táncelőadásban hegedűszólót kapok, akkor még erősebben figyelem őket. Felmegyek a próbaterembe, nézem a próbát, és ha lehet, el is játszom velük a szólót, még mielőtt beülnék a zenekari árokba. Ez egyébként pontosan így van az operáknál is. ○

egy jelentős eseményével összefüggő – gyakran a nagyközönség számára korábban nem látható – ritkaságok. Az ideai válogatás a január 1-jén százhuszonöt éve született Radnai Miklós (1892–1935) emléké előtt tisztelgett. A zeneszerző – aki tíz éven keresztül, 1925 és 1935 között igazgatta az Operaházat – egy csod szélén lévő színházat vett át, amely váratlan halálakor Európa egyik számottevő játszóhelye volt. Amikor dr. Radnai Jenő, a direktor unokaöccse hírül vette, hogy könyv készül nagybátyja munkásságáról, kutathatóvá tette, majd az 1930-ban éppen Radnai által alapított Emléktárra hagyta a család által feltűve őrzött autográfokat, kottákat, leveleket, fotókat és egyéb okmányokat. Ez a páratlan anyag is hozzájárult a *Megfelelő ember a megfelelő helyen* című kiadványhoz, amelyet Karczag Márton és Szabó János Ferenc zenetörténész jegyez, és amely igyekszik teljes képet adni a legendás igazgatóról és az elfeledett zeneszerzőről (Radnai leghíresebb balettjének, *Az infánsnő születésnapjának* két részletére is készült koreográfia, amely az Operaház január 1-jei koncertjén volt látható). A mű kétszáz oldalon, számos fotóval, publikálatlan dokumentummal kísérletet tesz arra, hogy visszavezze a köztudatba a huszadik századi magyar operatörténet egyik meghatározó alakját. A kötet elkészültét majd' egyéves kutatómunka előzte meg, grafikai munkáját a Mátai és Végh Kreatív Műhely készítette, s fekete-fehér arculatával méltó folytatása annak a sorozatnak, amelyben eddig a Fricsay Ferenc, illetve Sergio Failoni munkásságával foglalkozó albumok jelentek meg. (Az Opera újdonságai és régebbi kiadványai az OperaShopban kaphatók, amely minden

nap 10:00 és 20:00 óra között, illetve előadások napján az első szünet végéig várja az érdeklődőket. – A szerk.)

Negyvenhét év telt azóta, hogy Ferencsik János másodszer rögzítette lemezre Kodály *Székely fonóját* (a világelső felvétel 1957-ben készült el). Mindkét hanganyag CD-n is hozzáférhető, ám friss felvétel azóta nem jelent meg a daljátékból. Erre a hiánypótlásra vállalkozott Kocsár Balázs megbízott főzeneigazgató, amikor az októberi felújítás zenei előkészületei közben az Erkel Színházban három nap alatt vette fel a művet Gál Erika, Molnár Levente, Rost Andrea, Pataki Adorján, Ulbrich Andrea, Wiedemann Bernadett szólistákkal, valamint az Operaház ének- és zenekarával.

2013-ban Gyurkovics Mária születésének centenáriuma CD jelent meg a legendás koloratúrszoprán kiadatlan vagy ritkán sugárzott rádiófelvételeiből. Nem sokkal később, Udvardy Tibor születésének századik évfordulóján, a művész sírjának koszorúzásakor tett ígéretet Ókovács Szilveszter főigazgató úr, hogy a centenáriumi sorozatot a tenorista felvételeinek publikálásával folytatja a dalszínház.

Az ígéret most öltött testet, a Magyar Kultúra Napjára elkészült az *Udvardy100* című lemez, amely három nagyobb egységben igyekszik felidézni a népszerű énekes művészetét. Az első részben magyar szerepekben hallható a híres előadó, aki 1939-ben Hunyadi Lászlóként debütált, és 1970-ben Luciferként részt vett Ránki György *Az ember tragédiájának* ősbemutatóján – mindkét műből énekel a lemezen. A második blokkban Udvardy olasz operai alakok szólamából ad ízelítőt, míg a zeneszámok végén néhány népszerű operettrészlet is felcsendül.

1973 októberében két világnagyság látogatott az Erkel Színházba: Dietrich Fischer-Dieskau Szvjetoszlav Richter zongorakíséretével énekelte Hugo Wolf *Mörike dalait*. A nagyszerű hangverseny először hallható a ráadásokkal együtt azon a CD-n, amely az Ella Fitzgerald koncertjét is tartalmazó *Erkel színházi felvételek* című sorozat része. Így tehát aki ez év január 22-én nem járt az Operaház vagy az Erkel Színház háza táján, az esztendő többi napján is páratlan szellemi kincsek birtokába juthat akár az előadások, akár az egyre bővülő lemez- és könyvkiadás által. ○

Megőrzött pillanatok

Egy könyv és három hangfelvétel is napvilágot látott az Opera kiadásában a Magyar Kultúra Napja alkalmából. Január 22-én ezeken túlmenően egy különleges tárló és filmvetítések is várták a közönséget.

Karczag Márton

Annak a napnak emlékére, amelyen egykor Kölcsey Ferenc befejezte a *Himnusz*t, 1989 óta Fasang Árpád zongoraművész kezdeményezésére ünnepeljük a Magyar Kultúra Napját. Ilyenkor az operaházi és Erkel színházi előadások előtt kis filmet láthatnak a nézők, és évről évre kikerül egy vitrin az Operaház főlépcsőházába, Ybl Miklós márványszobra mellé. Először a *Himnusz* kézírata és Erkel-relikviák voltak láthatók, azóta pedig az adott évad egy-

„Az opera műfaja több mint négyszáz éve született és remélem, hogy a következő négy-száz esztendőt is túléli. Magam is úgy alkotom meg, és úgy fejezem be a partitúrákat, hogy azok sokáig fennmaradjanak” – nyilatkozta az egyik *Faggató* alkalmával Eötvös Péter. A jelenleg tizenegyedik zenedrámáján dolgozó zeneszerző januárban és februárban Budapesten vezényelte *A szerelemről és más démonokról* című művét, amelyet májusban újra megtekinthetnek az érdeklődők.

Borzongás és intimitás

○ TETIANA ZHURAVEL | Fotó: Nagy Attila

„Régen láttam ennyire magával ragadó operát. Talán a szenzualitás-érzelmeség-íronia-borzongás fogalmaival írhatnám le az élményt.”
(Merényi Péter, Operavilág.net)

„A világhíresség Helmut Stürmert nem is díszlet-, hanem látvány- és jelmeztervezőnek írják ki, teljes joggal, mert elképesztő víziókat teremt. Tényleg festői a látvány, a szürkek különböző árnyalatai sorjázhatnak, egészen sokféle megvilágításban, letargikus hangulat keveredik szépséggel, a szürkeség orgiái emlékeztetnek Ország Lili pokolközelre dermesztő képeire,

melyeken tobzódik a depresszió és a rontság, mégis, miközben mélybe taszítanak, gyönyörűségesek és fényesek is. A hatást Jerry Skelton zaklatott fénypásztaikkal fokozza.”
(Bóta Gábor, Népszava)

„Ha egy színházi előadás még másod-, harmadnap is ott motoszkál az ember fejében, és szabadulni képtelen tőle, akkor az a darab minden bizonnyal elérte célját. Ha ez egy opera, és még a zene atmoszféráját, dallamfoszlányait, ritmikai játékeit is folyton a fülünkben halljuk csengeni, akkor a zene, a cselekmény, a rendezés és az előadás egy-

sége erősen közelített a tökéleteshez. Ritkán van ilyen élményben része a hazai operaközönségnek. Eötvös Péter *A szerelemről és más démonokról* című operájának budapesti premierjén most ez is megtörtént. (...) Tetiana Zhuravel Sierva Mariája valóban tizenkét éves kisleány, a törekeny alkotót, a gyermeki lelket azonban nemcsak fizikai valójában, hanem éteri, kivételesen hajlékony és magas énekhangjával is megjelenti az ukrán koloratúrszoprán. Haja Zsolt, a kislányba őszintén beleszerető, majd őt megrontó pap az énekhangjában is megjelenő belső vívódásaival válik hitelessé, Cser Krisztián püspöki hangszíne érett, testes, átütő jelenség, nem véletlen, hogy a próbákba véletlenül belehallgatott Renée Fleming is felfigyelt az orgánumára. Kovács-házi István a márk szerepében egészen különleges hatást váltott ki visszafojtott, ki-kitörő érzelmi töltöttségével, de karakterének jó megformálója volt Boncsér Gergely orvosként és Balatoni Éva örült nőként, Fodor Bernadett pedig fekete dadaként. Meláth

Andreának apátnői szerepében pedig széles spektrumon volt lehetősége megmutatni a különböző hangszíneket.”
(Kiss Eszter Veronika, Magyar Nemzet)

„Kiemelkedő Meláth Andrea az apátnő és Cser Krisztián a püspök szerepében. Színes-szíleg igazi meglepetés az örült nőt éneklő Balatoni Éva. (...) A szerző vezényletével a zenekar remekelt.”
(Spangel Péter, Magyar Demokrata)

„Az ősbemutatót 2008-ban Silviu Purcărete rendezte, és most Budapesten is e rendezés kópiája került színpadra Rareș Zaharia beállításában. (...) Zaharia és alighanem a karmesterként is közreműködő Eötvös munkáját is dicséri, hogy szinte kivétel nélkül erős jelenlétű operai alakítások kerültek egymás mellé a budapesti premier estéjén. (...) Fodor Bernadett fekete szolgáló- és anyafigurája, Meláth Andrea apátnője és Balatoni Éva láncon őrzött eszelőse mind csupa vonalban tartott, de a rutintól messze távolodó operaszínházi alakítás. És az énekesnői hangok is a szólamaikkal kialakított bizalmas viszonyról árulkodnak, no meg arról, hogy Eötvös bel canto technikájú, vagyis énekes- és hallgatóbarát operája nem a kötelező feladat nyugtát jelenti az előadók számára.

A zenekar teljesítményéért maga a szerző, Eötvös Péter szavatolt, s miközben a közönség rárácsodálkozott a cseleszta-, a hárfá vagy épp az oboajáték finom szépségeire

(de éppígy a női kórus gregoriános megszólalásaira is), jószerint feledésbe is merült az a tartós félelem, amelyet egy-egy kortárs operával szemben érezni szokás.”
(László Ferenc, Magyar Narancs)

„Impozáns az opera vizuális megjelenítése. Valamiféle fúzióját kapjuk a modern és a klasszikus látványvilágnak: a színes és úriás öltözékek, egy-két dolmány, rakott szoknya mellett a kortárs rendezői színházhoz tartozó látványelemek – akár a minimalista egyszerűségű fémállvány a második felvonásból, vagy a modern férfiöltönyben gyülekező, maszkos démonok. Helmut Stürmer látvány- és jelmeztervező sikerrel keveri tehát a kártyákat. (...) Egy női triász uralta a mellékszerepeket: Balatoni Éva az örült Martina szerepében nem csak énekesként, hanem színészként is nagyszerű, Meláth Andrea apátnőként hátborzongatóan jó előadást nyújt. Fodor Bernadett a fekete szolgáló, Dominga szerepében kiváló.”
(Csabai Máté, Fidelio.hu)

„Az évad egyik legnagyobb szenzációja Eötvös Pétert ismét az Operaházban hallani és látni, s ez az esszencia az egész házat, az énekeseket, a zenekart, a kórust, ekként minket is, régóta nem tapasztalt

inspiratív zenei kedvvel és erővel töltött fel. (...) Eötvös Gabriel García Márquezt választotta, hogy életerőről, szerelemről, boldogságról és mindezeket kiváltó és elpusztító ellentettjeikről beszéljen, s Hamvai Kornél mesteri librettójával a regényt tapasztalt és professzionális drámaíróként tiszta viszonyokra egyszerűsítette. (...) Tetiana Zhuravel felejthetetlen, hangja esszenciaként marad velünk napokkal az este után. (...) Nehezen utánozható énekesi teljesítmény, ahogy a színpad közepén lekötözve nagyobb hangterjedelmű ívet énekel, mint a rettegett Éj királynője.”
(Jákválvi Magdolna, Revizoronline.com)

„Habár a léghő súlyosan meg volt terhelve az állandóan lesben álló gonosz jelenlététől, az egyedüli ellenmérget a színpadon sziporkázó szoprán, Tetiana Zhuravel jelentette. Ebben a szerepben, amelyet csak kevesen tudnak tökéletesen előadni, szédületes volt, ahogy totálisan uralta Sierva Mariá sztratoszférikus magasságokat súroló szólamát, ami azt követeli tőle, hogy cicseregjen, mint egy madár, és rikoltozzon, mint egy fúria, valamint komoly művészi szintű éneklést is mutasson fel. Számos Zerbina-szerű pillanata gyémántként ragyogott, és végső áriája, ami földi életének utolsó napjáról szólt, úgy hatott, mint egy fényes ékkő.”
(Alexandra Ivanoff, Bachtrack.com)

„Eötvös *A szerelemről és más démonokról* című operája remekül megkomponált, szuggesztív muzika. Végig fenntartja a hallgató figyelmét. Kidolgozott formákkal, ötletes motívumokkal, letisztult zenei gondolatokkal, színgazdag hangszerezéssel és »megszólító«, olykor kifejezetten szép harmóniákkal. (...) A premieren az operazene fantasztikusan játszott. Régen éreztem ennyire, hogy a muzikusok élvezik az előadást, és hogy minden rezdülésükben összhangban vannak karmesterükkel, magával a szerzővel.”
(Devich Márton, Magyar Idők)

○ SARKISSOVA KARINA, BALÁZSI GERGŐ | Fotó: Nagy Attila

A világ élvonalába tartozó táncosok, a londoni Királyi Balett és a Bécsi Állami Operaház kiválóságai érkeztek Budapestre február 4-én, hogy a Magyar Nemzeti Balett szólistáival együtt emlékezzenek a nemzetközi híró balettművészre, Nagy Ivánra. A nagyszabású gálaest egy másik nemes gesztusnak is keretét szolgált: másodszer adták át a Solymosi Művészeti Díjat, amelyet idén Janács Evelyn balettmester, tavaly pedig Timofeev Dmitry első magántáncos vehetett át.

○ MAGYAR NEMZETI BALETTINTÉZET | Fotó: Nagy Attila

Felejthetetlenek

○ MELNIK TATIANA, LEBLANC GERGELY | Fotó: Nagy Attila

„A gálára nagyszerű vendégművészeket hívtak, akik a Magyar Nemzeti Balett kiválóságai mellett főként népszerű klasszikus balettrészletekkel örvendeztették meg a közönséget. A Bécsi Állami Operaház táncegyüttesének két kedvence, Maria Yakovleva és Denys Cherevychko szédületes pas de deux-t adott elő a *Don Quijotéból* – az elképesztő ugrások és forgások sorozata fellelkesítette a nézőket. (...) A vendéglátó társulat is remek ízelítőt adott tudásából: Melnik Tatiana és Leblanc Gergely az *Esmeralda* pas de deux-jében remekeltek, de már a Gustav Mahler *Adagiettójára* Dózsa Imre által koreografált kettősben is nagyon tetszetősek voltak. (...)

A megnyitó beszéd és a díjátadás után a táncok sorát a tavaly ősszel alapított

○ SARKISSOVA KARINA, TIMOFEEV DMITRY | Fotó: Nagy Attila

A kerek, sokszínű műsor a balett műfajának legjavát vonultatta fel. Kifejezetten érdemes volt megtekinteni a gálaestet, amelyen (egy-két felvételtől bejárt résztől eltekintve) Kollár Imre vezényletével kiválóan játszott a zenekar is. (...) A publikum hatalmas ovációval és lelkes tapsviharral kísérte a műsort az elejétől a végéig.”

(Ira Werbowsky, *Der neue Merker*)

Magyar Nemzeti Balettintézet tizenkét növendéke nyitotta. A nyolc-kilenc éves kislányok a Mráz Kornélia által koreografált *Tricss-traccs polkában* igyekeztek a koncentrációs képességükről és tanúbizonyságot tettek a szünet után a *Háry János* Intermezzójában az öt fess legényt, Darab Dénest, Morvai Kristófot, Katona Bálintot, Szakács Attilát és Krajczár Balázst szinte letáncolta ifj. Mahovics Tamás: alig kilencévesen már uralta a nehéz lépéskombinációkat, felnőtt kollégáival mesterien, büszke tartással mozgott a színpadon. (...)

○ DENYS CHEREVYCHKO | Fotó: Nagy Attila

○ VADIM MUNTAGIROV | Fotó: Nagy Attila

○ MARIA YAKOVLEVA, DENYS CHEREVYCHKO | Fotó: Nagy Attila

○ FELMÉRY LILLI, MAJROS BALÁZS | Fotó: Nagy Attila

Egy díva dalestje

Renée Fleming sajtóbeszélgetés alkalmával elmondta, hogy különösen szívesen emlékszik 2011-es operaházi fellépésére és a zeneértő közönség meleg fogadtatására. A világhírű amerikai szoprán elárulta azt is, hogy hangját kímélendő ritkán jár zajos étterembe, a popzenében is jártas testvérével az éneklés alapjairól készítenek sorozatot, és jelenleg nagyon érdekli a kisebb, ismeretlen művek felfedezése. Az Erkel Színházban tartott januári hangversenyre személyes kedvenceiből válogatott, zongorista partnere egykori diáktársa, Hartmut Höll volt.

„Zongorakíséretes dal- és áriaestjén Fleming szopránja sértetlennek, személyes jegyűnek és kiadósan krémszerűnek bizonyult, akárcsak hat esztendeje, amikor budapesti debütálásképp az operaházban koncertezett ez a kivételes intelligenciájú operaművész. (...) A második részt nyitó Otello-jelenetben, vagyis Desdemona Fűzfadalában és Ave Mariájában (...) valóban életre-halálra szóló a játék, és az énekesnő kamatoztathatta lírai szopránjának jól őrzött intaktságát. (...) Ugyancsak teljes értékű előadásban szólt meg több, az énekesnő repertoárjára ezen az estén felkerülő Brahms-dal (főleg a *Májusjé* meg a híres Bölcsődal), valamint a közönséggel felfedeztetett *Cadizi lányok* és a névről is alig ismerős Stefano Donaudy nápolyi dala (*O del mio amato ben*).

Hartmut Höll személyében bámulatosan profi és az énekesnek tökéletes biztonságot kínáló zongorista kísérte Renée Fleming dal- és áriaestjét, amely zajos sikerrel és nem kevesebb, mint négy ráadással zárult. Akárcsak hat éve, úgy most is felhangzott Lauretta slágeráriája a *Gianni Schicchi*ből és Gershwintől a *Summertime*. (...) Aztán jött még egy, a közönséget is megénekeltető *My Fair Lady*-részlet, a *Ma éjjel táncolnék*, újra csak Fleming lelkiültének egyik komfortos zugából, s végül a deklaráltan legkedvesebb szerző, Richard Strauss *Holnapja*: nagyon kulturált előadásban, kissé furcsán hatva a musicalszám nyomában, de hatékonyan betöltve aktuális hivatását, vagyis a lelkes tomlás lehalkítását és a közönség ruhatár felé terelését.”
(László Ferenc, Magyar Narancs)

„Kicsiben már a hat Brahms-dal – *Ständchen*, *Die Mainacht*, *Mondnacht*, *Meine Liebe ist grün*, *Wiegenlied*, *Vergebliches Ständchen* – magába sűrítette az est folyamán megjelenített szituációkat, hangulatokat és karaktereket; vagy legalábbis jó részüket. Vágyakozás és magány, csendes boldogság és komikus színpadi szituáció egyaránt feltűnt a különböző ciklusokból gondosan összeválogatott dalcsoportban, alkalmat adva a szólistának arra, hogy megmutassa, milyen őserővel tudja a közönségre sugározni a zenében rejlő emberi helyzeteket. Már itt hozzá kell tennünk ehhez, hogy mindebben tökéletesen egyenrangú társa volt Hartmut Höll, akinél nehéz elképzelni finomabb hallású és érzékenyebb zeneiségű zongoristát: Höll színekben tobzódó játéka arra a csodára is képes,

hogy a hallgató szinte nem is gondol arra, hogy az operarészletekben nem a zenekart hallja, hanem csupán valamilyen pótlékot.

Brahms után négy francia számot hallottunk Renée Flemingtől. Előbb egy operarészletet, mint maga elmondta: egy hozzá különösen közel állót, a széplelkű kurtizán, Thaïs bemutatkozását Massenet hasoncímű operájából. Valóban: nagy szerep, ellentmondásoktól tépett lélek, s ez Fleming élményszerű előadásában is benne rejlett. (...) Az érzések nüanszain és a kifejezés szuggesztivitásán túl a félidő Renée Fleming további ragyogó képességeit is nyilvánvalóvá tette, így elsősorban a dallamvonal, a dallamépítkezés hallatlan tökélyét és biztonságát. A megszokott varázserővel hatott továbbá az a mindent átható finomság és könnyedség, amelyet Fleming a legsötétebb és legdrámaibb pillanatokban is megőriz, és amely egyaránt vonatkozik a technikára, a mozgásra és voltaképpen a személyiség egészére. Konkrétan az énekesnő hangjának mozgékonyaságára, illetve az intonáció magától értetődő problémamentességére is gondolok. (...)

A teljes egészében olasz darabokból összeállított második rész, csakúgy, mint az első, egy nagy mesternek szentelt hosszabb blokkal indult: Renée Fleming és Hartmut Höll Verdi *Otello*jából adta elő a *Fűzfadal* és *Ave Maria* címen ismert torokszóit nagyjelenetben. Talán a színpad tartósan felidézett atmoszférája segítette hozzá az énekesnőt ahhoz, hogy ebben a részben hangilag kitarulkozzon és egyben koncentráltabbá, természetesebbé is váljon. Ennél is fontosabb, hogy a lélekrajz, a halál és a felfoghatatlan megaláztatás borzongató sejtelmének ábrázolása egészen magasrendű művészettel történt; minden tekintetben ez volt az est csúcspontja.”
(Malina János, Revizoronline.com)

„A második rész kezdete után az előadó-művészet legmagasabb szférájába ragadott: az Otello Fűzfadala és Ave Mariája szólalt meg katartikus előadásban. Váratlanul, mert egy operarészlet pusztán zongorakísérettel, hihettük, semmiképp sem nyújthat teljes élményt. Ehhez képest az addig is kiváló nyújtó zongorista, Hartmut Höll a negyedik felvonás

Fotó: Nagy Attila

Fotó: Nagy Attila

AZ ELSŐ SZÓ A KÖSZÖNETÉ

Renée Fleming világhírű szoprán többször is kifejezte háláját az Opera munkatársai felé. A művészeti titkárságnak ügynöke szóban tolmácsolta a művésznő véleményét: „Profik emberek, nagyszerű csapatmunka!” (Professional people, great teamwork!) A másik visszajelzés írásos üzenet formájában érkezett a dalestet megelőző sajtóbeszélgetésre vonatkozóan: „A mai sajtótájékoztató és a fotózás fantasztikus volt – tökéletes volt a szervezés, mindenki nagyon kedves és együttműködő volt!” (The press conference and the photo shoot today were fantastic – it was perfectly organized and that everyone was so kind and agreeable!)

© GJORGJEVIC DÓRA, ÁCS BALÁZS ÉS ÁCS FERENC
A DIÓTÖRŐ FESZTIVÁLON | Fotó: Nagy Attila

Milyen műveket láttál eddig?

A Szöktetés a szerájból, a Varázsfuvola, a Carmen, a Hány János, a Don Pasquale, A kékszakállú herceg vára, A bűvös vadász, a Billy Elliot – a Musical, a West Side Story, a Hófehérke, A diótörő és az Anyegin című alkotásokat. Kedvenceim a Tosca, a Szerelmi bájital, a Turandot és a Bohémélet. Különösen szeretem a Carmen nyitányát, amit már kiskoromtól kezdve sokat hallgattam.

Az opera vagy a balett műfaja áll hozzád közelebb?

Inkább az operát szeretem, mert az énekszólam sokat segít a történet követése szempontjából. Egy-egy látogatás előtt mindig felkészülök, és utánanézek, hogy miről fog szólni az, amit látok.

Fűződik kedves emléked valamelyik előadáshoz?

Van ilyen, de nem a felsorolt operákhoz és musicalhez, hanem az OperaKalandhoz kapcsolódik, amin az osztályommal vettünk részt. Ezekon a programokon az Opera egyik dolgozója bevezetőt tart, majd minden intézményt felkonferál. A miénket éppen így: „Itt van a gödöllői Erkel Ferenc Általános Iskola is Ács Balázs vezetésével.”

Az iskolatársaid hogyan viszonyulnak a komolyzenéhez?

A lányokat könnyebb volt meggyőzni arról, hogy jó dolog lesz elmenni az Operaházba, és nekik egyből megtetszett ez a zenei stílus. A fiúk eleinte másképp álltak hozzá, de aztán, amikor

vicces részekkel ismertettek meg bennünket, ők is nevettek.

Szerinted hogyan kerülhet közelebb az operához az, aki nem ismeri ezt a műfajt?

Nagyon fontos, hogy az illető, mielőtt elmegy egy előadásra, olvassa el a darab cselekményét. Az sem árt, ha egy-egy részletet meghallgat belőle, és megnézi, hogy kik a szereplők, tehát érdemes készülni egy kicsit. Hozzátarthatok az élményhez, hogy le kell lassulni ahhoz, hogy igazán átérezhessük egy-egy zenedráma lényegét. Mi az iskolában is így csináljuk: mielőtt eljövünk az Operába, megismerkedünk a mű legjellemzőbb motívumaival és a történetével.

Professzionális szinten foglalkozol a megszólalással, hiszen szinkronszínészként dolgozol három éve. Melyik hangfekvés tetszik a legjobban, ha operát hallgatsz?

A tenort kedvelem a legjobban, de hozzá kell tennem, hogy a mélyebb regiszter, a bariton is szimpatikus számomra.

A stúdióban csak beszéd- vagy énekhangot is kölcsönzöl?

Ez jelenleg nehéz kérdés, mert épp mutállok, de az Oroszlán őrség című sorozatban, ami Az oroszlánkirály történetén alapszik, igen, kellett énekelnem is. Ebben a Disney-mesében úgy kaptam meg a főszerepet, hogy a hangmintát kiküldték Amerikába egy castingra, ahol az enyémet találták a legmegfelelőbbnek.

Mi a legközelebbi munkád?

Az interjú után hangalámondásra megyek, de van egy nagyobb szerep is a tarsolyomban: Gerald Durrell életéről készül egy dokumentumfilm. Ez a feladat foglalkoztat most leginkább. ○

Hang-játék

Szorosan kötődik az Operához Ács Balázs gyerekszinkronszínész, aki szülei, Ács Ferenc és Gjorgjevic Dóra zeneművészek révén otthonosan mozog a dalszínházban. Egy-egy előadás megtekintése előtt mindig utánanézik a darabnak, és ez az egyik legfontosabb mozzanat, amit a műfajjal még ismerkedők figyelmébe ajánl.

Molnár Kinga

Melyik az Operához fűződő leg meghatározóbb élményed?

Másodikos voltam, amikor az osztályommal elmentünk az Ybl-palotába megtekinteni az épületet és A diótörőt. Természetesen nem ekkor jártam itt először, de amíg néztük az előadást, különösen jó érzés volt számomra,

hogy tudtam, mindkét szülőm ott van a zenekarban, és játszanak. Sokszor előfordul, hogy amikor nekik szolgáltuk van, velük tartok én is és meghallgatom a produkciót. Természetesen arra is volt már példa, hogy amíg ők zenéltek, én a házi feladatomat készítettem el egy nyugodt helyen.

Az Operaház melyik szegletét jártad be a legtöbbször?

Az öltözőben gyakran megfordulok és a zenekari árkot is jól ismerem. A nagybátyám is itt dolgozik zenekari altisztként, ő egyszer levitt a színpad alá, a pincébe is. Az a hely egy igazi labirintus, és még a szüleim sem jártak ott.

© ÁCS BALÁZS | Fotó: Gjorgjevic Dóra

Budapesti
Tavaszi
Fesztivál

17
március 31.
– április 23.

#ittahelyed

Fotó: Simon Fowler / DECCA

Április 1. ♡ Zeneakadémia
Pumeza Matshikiza áriakoncertje

Fotó: Nancy Horowitz

Április 8. ♡ Müpa
Liszt: Koronázási mise
Kolonits Klára, Ulbrich Andrea, Nyári Zoltán, Cser Krisztián
Osztrák–Magyar Haydn Filharmónia
a Bécsi Állami Opera Kórusa / Nemzeti Énekkar

Fotó: Tiberiu Marta

Április 10. ♡ Magyar Állami Operaház
Grieg–Clug: Peer Gynt
A Maribori Szlovén Nemzeti Színház
Balettegütésének előadása

Fotó: Marco Dos Santos

Április 17. ♡ Müpa
Daniele Gatti
és a Mahler Chamber Orchestra

Fotó: Gunnar Geller

Április 21. ♡ Zeneakadémia
Nánási Henrik
és a Komische Oper Berlin Zenekara

Április 23. ♡ Müpa
Kodály Zoltán: Hány János
Balga Gabriella / Dobák Attila
a Magyar Rádió Zenei Együttese
Vezényel: Palló Imre
Rendező: Anger Ferenc

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

2016
17
16
április
május

ERKEL
SZÍNHÁZ
THEATRE

OPERA

2017. április 1.	Otello Giuseppe Verdi
2017. április 1., 2.	Szőkdelés a szerájából Wolfgang Amadeus Mozart / Novák János
2017. április 2.	Siegfried Richard Wagner
2017. április 3.	Hangversenyek az Operában
2017. április 4–9.	Manon Sir Kenneth MacMillan / Jules Massenet / Martin Yates
2017. április 11., 14., 17.	Parsifal Richard Wagner
2017. április 12., 13., 15.	Máté-passió Johann Sebastian Bach / Felix Mendelssohn-Bartholdy
2017. április 16.	Húsvét Mascagnival / Parasztecsület Messa di Gloria
2017. április 20., 21., 22., 23., 27., 29., 30.	A KALÓZ ANNA-MARIE HOLMES / SOLYMOSI TAMÁS / ADOLPHE ADAM
2017. április 22.	Mesélő Muzsika
2017. április 26., 28., 30., május 4., 6.	Werther Jules Massenet
2017. április 29., május 13.	Királyi Zeneterem – ahol a kamarazene terem
2017. május 3., 5., 7., 10., 14.	Elektra Richard Strauss
2017. május 11., 13., 17., 18., 19., 20., 21., 24.	A hattyúk tava Rudi van Dantzig / Toer van Schayk / Pjotr Iljics Csajkovszkij
2017. május 12.	A fából faragott királyfi Frenák Pál / Bartók Béla
2017. május 25., 27.	A szerelemről és más démonokról Eötvös Péter / Gabriel García Márquez
2017. május 26., 28., 31.	BARTÓK TÁNCTRIPTICHON FRENÁK PÁL / SEREGI LÁSZLÓ / JUHÁSZ ZSOLT / BARTÓK BÉLA
2017. május 28.	Székely fonó Kodály Zoltán
2017. május 29.	A gólyakalifa Gyöngyösi Levente – hangversenyszerű előadás

ERKEL

2017. április 1., 2.	A cigánybáró ifj. Johann Strauss
2017. április 4–9.	Primavera '17
2017. április 11.	A költészet napja – koncert József Attila születésnapján
2017. április 13., 15., 17.	Parasztecsület Pietro Mascagni / Bajazzók Ruggero Leoncavallo
2017. április 14.	A passió Mel Gibson – filmvetítés
2017. április 15.	World Voice Day – koncert a Hang Világnapja alkalmából
2017. április 21., 22., 23., 28., 29.	Nabucco Giuseppe Verdi
2017. május 2., 3., 4., 5., 6., 9., 10., 11., 12., 13.	Bánk bán Erkel Ferenc
2017. május 9., 11.	A BŰVÖS SZEKRÉNY FARKAS FERENC
2017. május 14.	Utolsó keringő Madarász Iván – hangversenyszerű előadás
2017. május 14.	Magyar operadélután
2017. május 18.	Sába királynője Goldmark Károly
2017. május 19., 21.	BÉLA FUTÁSA RUZITSKA JÓZSEF PIKKÓ HERTZEG ORBÁN GYÖRGY
2017. május 21., 23.	Space Fantasy / Megbolydult bolygó Marsbéli krónikák Barta Dóra / Földi Béla / Solaris
2017. május 22.	A kék kalap Lajtha László – hangversenyszerű előadás
2017. május 25.	A tenor Dohnányi Ernő
2017. május 26.	Le grand macabre Ligeti György – hangversenyszerű előadás
2017. május 27., 28.	Leánder és Lenszirom Tallér Zsófia / Szilágyi Andor / Szöllösi Barnabás
2017. május 28.	Várnász Szokolay Sándor – hangversenyszerű előadás

GÖDÖLLŐI KIRÁLYI KASTÉLY

2017. április 7., 8.	Élet a Holdon Joseph Haydn
----------------------	------------------------------

ZENEAKADÉMIA

2017. május 21., 23.	A tavasz ébredése Bella Máté / La Violetta Solti Árpád
----------------------	--

www.btf.hu

Információ:
66 (+36 1) 555 3300 | 269 0470

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

LEGYÉL A
TÖRZSVENDÉGÜNK!

Első Sorban

BÉRLETVÁLTÁS

Új bérleteseink részére

MÁRCIUS 27. – JÚNIUS 30.

OPERA ÉRTÉKESÍTÉSI CENTRUM

LEBLANC GERGELY
balettumvész

www.opera.hu
www.facebook.com/Operahaz

2017
I8